

Atyújság

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGY ÉVRE 180.000 K	FŐMUNKATÁRS:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:
EGYES SZÁM ÁRA: 4000 KORONA	VÁZSONYI VILMOS	BUDAPEST VIII, FŐHERCEG SÁNDOR UCCA 19
MEGJELENIK MINDEN SZOMBAT REGGEL		TELEFÓN: JÓZSEF 12-76

Budapest más törvényt érdemelt volna

Irta: PAKOTS JÓZSEF

A fővárosi törvényjavaslatot végre kivajdta a nemzetgyűlés. Nehéz szűlés volt s nem is lehetett más az eredménye, mint egy torzszülött. Bűnös szerelmek, beteg lázak embrióvonalai látszanak meg a csecsemőn, amely a keresztelésben nyugodtan kaphatja meg a Lex Wolff nevet.

Micsoda viharos, romlott multnak emléke rajzolódik ki a csenevész teremtmény alkotán, vére lejtése mennyire beteg, egész szervezete milyen sátnya. Mialatt a nemzetgyűlés a javaslatról vemhesen vergődött, megjelentek a betegágy körül a bűnben fogamzás rontó szellemek, a lezajlott Wolff-féle háromszentes városi uralom kísérő rémei.

Az állásukból kidobált tisztviselők, tanítók, a vásárosnokból kiűzött árusok, a sok üldözött szegény ember, a bizottságokból kizárt ellenzék, az állandó zsidóság, gyűlölködés, a méltatlan „keresztény-nemzeti” demagógia. . . . csupa árny, elvillanó sötét kísértetek. Nem csoda, ha a nemzetgyűlés, amely babonásan *„feltekintett a látomásokra, ilyen származékotának adott életet.*

Pedig a gyönyört multú, hatalmas lendületű, friss, nagyszerű kezdek látától hevített Budapest más törvényt érdemelt volna. Az a város, amely két évszázad alatt tizenhét ezer lélekről millió lélekre tudta növelni lakosainak számát, amely Európa városai között területe (húsz ezer hektár) mindjárt London után következik, amely a legutóbbi fél évszázad alatt az európai városok rangsorában népesség tekintetében a tizenhatodik helyről a nyolcadikra került, az a város, amelynek földjéből néhány évtized alatt szinte szemmel láthatólag nőttek ki a hatalmas bérpaloták, gyönyört középületek, amelynek szürke égére úgy mutatnak fel a gyárkémények, mint a haladás intó ujjai, ez a város, ez a szépséges, ifjú, forrongó, zsvajvos, lüktető, nagyot álmódó és nagyot alkotó, drága város, a mi Budapestünk, hazánk szíve, a magyar művelődés, ipari, kereskedelmi és szellemi fejlődés e kozmikus kohója, távoli új célok, magyar álmok, szellemi vágyak rózsaszínben derengő korall-szigete, — ez a város, az egyetlen, a mi szereimünk, büszkeségünk, virasztalónk és reményiségünk, bizony többet érdemelt volna.

E helyett kapott hat éves domiciliumot, hamisított névjegyzéket. Megfosztották önkormányzatának teljességétől, azzal a kinevezési rendszerrel, amely szakmai képviselőket és tisztviselőket választás nélkül juttat be a tör-

vényhatóságba. Holott például a hat éves helybenlakás törvényes követelménye a legnagyobb igazságatlanság, ami a város súlyos közterheket viselő, dolgozó társadalmát csak sújthatja. Miért alábbvaló a budapesti polgár a legutolsó kis falu polgáránál az alkotmányos jogok tekintetében? Az 1886. évi XXII. tc. szerint községi választó minden huszadik évét betöltött, állami adót fizető községi lakos, aki állami adóját saját vagyon, vagy jövedelme után két év óta fizeti. A fővárosi polgárnak azonban előbb képviselőválasztói joggal kell bírnia s a községi választók összefirásí évét megelőzően hat év óta a székesfőváros területén kell laknia. Ez a hat év már — nyolc év.

A Lex Wolff így akar kizárni a jogból, a legelőmibb alkotmányos jognak gyakorlásából tömegeket és éppen a dolgozó tömegeket, akiket a munkahelyük változása kényszerít egyik városból a másikba. Úgy kell nekik. Miért dolgoznak, mikor a benyélők úgy odatapadnak egy-egy város nyakára, mint a piteák?

Egyáltalán minek legyen képviselőik a dolgozó tömegeknek a törvényhatóságban? Azok csak bajt okoznak, kellemetlenek az úri-központokkal és sérdemekkel. Elhelyezt jólnevelt városatyák számára, kell megnyitni a kommunális kaphatót. Ki kell nevezni őket. A belügyminiszter majd különleg az iradalmi, tudományos, műszaki, jogászai, orvosi, kereskedelmi és ipari területet közt és kijelöl közüli-hűsz akceptabilis urat. A kormányzó aztán kinevezi őket. És így tovább. Így lesz — a törvényhatóság kétkamarás. Lesznek kinevezett, felsőházi és választott, alsóházi tagjai. De mi történik ilyenformán az önkormányzattal? Ugyan ki tördök ilyen csekélységgel? Hiszen immár egy esztendő kormánybiztos országol Budapest felett s egy kis törvényesítésért a belügyminiszter új nem megy a szomszédba. Már most aztán törvényben lesz törvényesítve a törvényesítés. Ez a Lex Wolff, amelynek anynyi az ideitlen testi és szellemi fogyatékossága, hogy hasonlít ahhoz az ábrához, amelyet a különböző állatbetegségek illusztrálására szoktak használni. Az ábra lovat ábrázol és kockákra van beosztva. Minden kockában egy-egy löbetelegesség neve. Ahány löbetelegesség csak találtak, az mind rá van pingálva arra a lóra. A Lex Wolffban egy rossz törvény minden betegsége ott étkelenkedik.

De ez csak természetes. A Wolff-rezimis alkotása a fővárosi törvény és mit is mond Emerson? Minden intézmény egy ember meghosszabbított árnyéka.

Nem „jó modori” hanem méltányos elintézését kérünk a hatóságoktól

A ministerium utasította a közhivatalokat, hogy a feleket, akik hozzájuk fordulnak, előzőképpen fordulják és velük szemben *„Kisgye”* elveit alkalmazzák az érintettek formáiban. Ilyen utasítás jogutóljára a háború alatt érkezett a hatóságokhoz és — *„Kisgye”* látszik — akkor is, most is, a társadalmi légkör *„Kisgye”* hangulata adott alkalmat erre az intélesemre.

Nem akarjuk mélyebben kutatni azokat az okokat, melyek a hatóságoknál és hivatalokban erre a rendszerre okot szolgáltatottak. Felső főnököknél alig volt rá szükség, az alsóbb hatóságok „rossz modora” pedig rendszeresen abból szolgált táplálékot, ha túlságos mértékben ruházták fel őket diszkrecionális hatáskorral. Ha titkos rendeletekkel túlságosan kibővített alárendelt közegek hatalmát, akkor ne esodálkozzanak, ha fejükre száll az önérték. A háborús „modoratlanság” is azokon a fokokon lépett fel jár-ványeszerűleg, ahol a háborúval kapcsolatos „kivé-

teles hatalom” fellobbezhetetlen inbékésedéseket helyezett előfokú hatóságok kezébe.

A „jó modori” nem rendelkezett kell előidézni. Minden tisztviselő kifogástalan modora, ha fellettes hatóságot érez maga felett, ha tudja, hogy az intézkedési felsőbb elbírálás alá kerülnek. A jó modor nem is elégséges. Így például egészen közömbös lehet a polgárságnak, ha kifogástalan formák között javasolja egy hatóság az italmrészi, vagy trafikjoga elvonását, ha a 20.000 számú kintassági rendeletet udvariasan hájtják végre vele szemben.

Régi tapasztalat, hogy a végrehajtó a legudvariasabb emberek és Papp Béla kivégzéséről mindnyájunknak élénk emlékezetében van, mikor az iteletvégrehajtó azzal a figyelemzetetéssel fordult az elítélthez:

„Tessék a számlóra fellépni. . .

A másik front felé

Szóp csöndben megtörtént a numerus clausus megrogortése — a Klebelsberg-féle tanárképzési javaslat 17. §-ában valóságos hidfőállás épült ki a kulturális reakciónak, a külföldi diplomák noestrifikálásáról szóló pontok által. Kétszer csoport 6 be bennünket, mondta III. Napoleonról Thiers: egyszer, mikor lángelmének és egyszer, mikor együgyűnek tartottuk. Hát gróf Klebelsberg Kunó egyszer sem csoport be bennünket: nem hittünk neki, mikor a liberális rezsimben volt liberális és még kevésbé hittünk abban a liberalizmusban, amelyet a kurzus óta val. . . a színpalak mögött, vagy egyszerűen bisalmis közlésekben. O az, aki kijelenti, hogy nem lelkesedik a numerus claususért — de ő az, aki a tizes liberális állásfoglalásnak csak azt a konzekvenciáját vonja le, hogy: tehát a numerus clausus fontartandó. . . O az, aki magánbeszélgetésében Eötvös József kultúrpolitikáját vallja, mint törvényalkotó azonban boldogan pírul, mikor Kiss Menyhért megveregeti vállát, amint hogy e dicsőségnek valóban büszke részese is volt, midőn nevezett fájvdó helyeselte a külföldi diplomákra vonatkozó rendelkezését. Voltaire-el levelezik és a gárdistákkal szeretkezik, mondták Katalin cárnőről — grófnak platonikusan liberális, termékegyítő politikai élekteléseiben azonban fájvdó. . . és ami a legérdekesebb: roppantul meg van győződve, hogy ő orránál vezet az egész világot. Pedig csak úgy járt, tehát ahogy az ilyen Roppant Ravasz Ember mindig jár — mindenki tudja, hogy ő az a Roppant Ravasz Ember, mint a hogy a régi világban mindenki tudta a kisváros egyetlen detektívje, hogy ő a köaimert szimatoló. O a Bethlen-rezimis egész hámasfogságú rendezésért egyesíti magában és azoh képmes, hogy még miniszter, van olyan ellenzék is, mint azok a liberálisok, akik még nem miniszterek.

Még egy új-ellenzék: Márfy úr, az Olasz-Magyar Bank szolgálaton kívüli tisztviselője. O nem kívül támogatott, hanem belül; olyan belül, amennyire belül maga Bethlen István még általában sem járt — a „nemzetvédelmi osztály”-ban, amit mi mindig valami szigorúan zártkörű ébredőalkulatnak képzelünk, Márfy úr szerint azonban több: olyan alakulat, amely „helyzetjelentéseket” kapott volna, sztrájk esetén lokomotívok fölött rendelkezett volna. . . Más szóval, ha ez az egész dolog igaz, amolyan megbízható alakulat volt, szemben ama megbízhatatlan alakulattal, amelybe esetleg beleszállt az ember. Mi nem ülünk fel a Márfyák inszINUACIÓNAK és meg vagyunk győződve, hogy a Bethlen-kormányának sejtélete sem volt arról a konstruktív hívatásról, amelyet Márfy úr mint a nemzetvédelmi osztály parancsnoka teljesített — Bethlenék csak indigénai voltak a kurzusnak, amelynek a parancsnok úr antohtionja volt, de épp azért precízbebb „helyzetjelentést” kellett volna szerezni ezekről a dolgokról, amelyek valamiképp talán még fontosabbak, mint a házasbárvizitáció. . . mert körülbelül bizonyos, hogy a „nemzetvédelmi osztály” szerepe független a házasbárvizitációtól és még a bombák sem a házasbárvizitáció házaigain keresztül grulltak át. Valamelyik angol államférfi mondja, hogy az igaz politikusknak három percelt előbb kell tudni mindent — Bethlen István, sajnos, három esztendővel később tud meg mindent; hogy csak egy példát mondjunk, mikor már ellene fordulnak a fájvdó foggyverek, amelyeket a királyhűség extázisában Budaóráról kistörtáltak. Magát a választási hadjáratot fájvdó elvőparancsnokság alatt, ébredő centárokat hathatós támogatás mellett harcolta végig — igaz, hogy Heinrich Ferenc személyében megtalálható a rajongó hívó, aki át látott a szítán és rájött, hogy csak azért bírták a választásokat Gombóere, hogy minél liberálisabb többség kerüljön ki. És amikor látta, hogy a választások eredménye e tekintetben még mindig aggráves, alaposan megvizsgálták ana féllelteknek liberális nussát, akik felé a duplakéretes miniszterek és államtitkárok *„másik”, tehát biztos korlátok nélküli hatalom* vezényeltek és így jött be a nagyrádi Szabó *„másik”* kerületében *„Ura”, a Schandlában Szabó „hard”* . . .

Déri Ferenc volt alpolgármester a deficitmentes Budapestről és kultúrájáról

Fölkerestük dr. Déri Ferenc nyugalmazott alpolgármestert, tájékozó akartunk nála multokról és a jövőről. Dr. Déri Ferenc még tanácsok korában vezette egyelőre a főváros pénzügyeit és vezette a tanügyi osztályt is. Olyan időben volt ez, amelyet még ma is Budapest székesfőváros fanykorkának emlegetünk. Most is erről a két kérdésről érdeklődtünk nála. Az volt az első kérdésünk, van-e valamely reményesség arra, hogy a főváros leüljön oktatásügyért újra a régi nívóra lehetne emelni. Dr. Déri Ferenc a következőket mondotta:

— Nagyon jól tudjuk, hogy a főváros gazdasági helyzete most igen sanyarú. De bizást merem állítani, hogy nincs olyan korszak, ha gazdaságilag még oly mostoha is, amikor alkotói és a meglévő fejlesztése ne lehetne. Sokas az mondani mostanában, hogy könnyű volt régebben, volt pénz bőven. Csakhogy ez nagy tévedés. Akit érdekel, nézzen csak utána az akkori költségvetési tárgyalásoknak. Látni fogja, hogy bizony akkor is száken voltunk. 1910 körül az évi költségvetés, amelyet a közoktatásügy igényelt a fővárosban, keretszámban 2 millió korona volt. 1912–1915-ben ez lecsökkent 600.000 koronára. És mégis akkor létesült: a Pedagógiai Szeminárium, a Továbbképző Iskola, a szakirányú kereskedő tanonciskolák, több játszóter, a szünidei nyári otthonok és állásteltelek, gazdasági kertek, egy kereskedelmi iskola, öt női kereskedelmi tanfolyam négy polgári fiú- és három polgári leányiskola, tizenhat elemi iskola, tíznapos óvoda, azonkívül rengeteg sok reform a tanügyi terén, amely szintén költségekbe került. És

rend volt az iskolákban és rend volt az ügyosztályban.

Pedig az ügyosztály létszáma összesen 10 főből

állott. Kell-e erősebb bizonyítani arra, hogy lehet mindig alkotni. Bizony mondom, ha azt a munkát és költiséget, amelyet az újranevezett leépítésre fordítottak, fejlesztésre fordították volna, nagyszerű nívóra állna a tanügy.

Intéztünk Déri Ferenchez másik kérdést is: a deficitmentes költségvetés dolga. A következő választ nyertük:

— Régebben a költségvetések

szinte tradicionálisan deficittel zárultak. Csak a költségvetések, a zárszámadások már nem.

1920-ban is deficitos költségvetést hagytunk, de könnyű lett volna az új rezsimnek ezt a deficitet egyszerűen megszüntetni, egyszerűen csak a visszvetéki díjat költött volna emelni. A mi

költségvetésünk azonban minden adóemelést és díjemelést nélkül készült.

Egyszerűen csak megállapítom, hogy az 1920-iki költségvetés is olyan volt mind a mi többi költségvetésünk, defitens ugyan, de a zárszámadás ennek a felesleget mutat ki. És ez a felesleg nagyobb, mint amivel a kurzus órai a költségvetést a deficit eltüntetésére végtel megfelelték. Tehát a zárszámadásban annyi sem lett volna itt sem deficit. Pedig ezt a költségvetést már az új rezsim hajította végre.

— Ma az a helyzet, hogy

a jövő évi költségvetésünk körülbelül a felére nincs fedezet.

Nyilvánvaló, hogy az utóbbi éveknek ugyanezért deficitmentes költségvetési csak külső látásra voltak deficitmentesek.

HÉTRŐL-HÉTRE

*

Kultúrjavaslatok is szerepeltek végre a nemzetgyűlésen. Szerény kis javaslatok, nem is sorodtunk a magyar művelődés szempontjából, de mégis csak a kultúra lelkét szólaltatták meg. A tanárképzés problémája volt az egyik javaslat tárgya s az ember emlékezésében felröpltek a régi idők professzorai, akikről Mikszáth is olyan meleg és színes portrékat festett. Drága, régi tanárok, gondos kertészek az ifjú léleknek, atyai barátok, tanácsadók, a tanári többség szigorú látványa mögött igazi emberek! Ezek voltak a domine professorok.

És ma! Akadnak tanárok, akik gyűlöletet hirdetnek. És nem éppen a legkisebb emberek körül valók. Az egyetem tudós professzorai sőtöbbi valók, a Hoór Károlyok és Bárony Jánosok, Csankyung új tanárképzésre van szükség, mert a mai szellem nagyon eltávolodott az Ember és a Világ nagy magyarázóinak, báró Eötvös Józsefnek szellemétől. És jó lenne, ha a tanárképzésről szóló törvényjavaslat alkotója, Klebelsberg miniszter úr is, a legfőbb tanács is elávetné magát egy kis lépezéskor. Hászorol. Mert aki megértéssel viselkedik a gyűlölködés szemléte iránt, amint azt a soprán diáksztrájk alkalmából kifejezni merészkedett, arra ráfér a továbbképzés — a Trefortok és Eötvös Józsefek szellemében!

Panama! Panama! Panama! Ez a vezérmotívum eszenél ki egyre erősebben, dübörgő, sikító, vad és sikított hangszerezzel az Esküdt-féle botrányokból. Rettenet diszkantja rikolt fel a közéleti erkölcsnek a vallomásokból, tanúkihallgatásokból, felmondatokból, kétségbeesett védekezésekből, apró és nagy leleplezésekből. A posvány, a rothadás orrfacsoró bűze szállás körülöttünk, mint amikor a trágya gözölgő és esodolatos változása az időnek, már nem is esodálkozik. Nil admirari!

Vajjon miért? A filozófus már régen írtatja ezt a kérdést. Világjelenség lett a moralitás csúdjá. A nagy katasztrófában, a világháborúban több érték pusztult el, mint amióelőtt a reparaációs komissziók elszámoltak. Embertömegek véres tetemei, városok felvak, templomok, családi tűzhelyek, építészeti remekművek, drága műbeszű tárgyak elpusztult roncok között hamvadtak el az élet, a kultúra, a morál kifimoldott értékei és szépségei. A háború előtti kultúrreber artiztikus sílőnetje helyébe felsőtték a háború után béte humaine tromba, elzalkott kortúrja. Ez történt. Círa kell nevelni az emberiséget. Ismét oltára kell emelni az Erköles letaszított istenét. Állami, társadalmi életben, törvényhozásokban, katedrának és a törvényeszek felelőterében egy nagy botrányör folyik ma: az erkölcs póré az erkölcselenség ellen.

És itt helyben vagyunk. A moralitás csúdjá jelenl a törvénytisztelet detronizálását is. A törvény! Valamikor micsoda félelmes erő, leigázó, rettenetes földi istenség. Főlénk magasodott, mint egy titokzatos hindu bálvány. Ma nevetve, csúfolódva utgálják körül ezt a bálványt a megbolont közéleti morál uccagyerekei. S néha még az előkelő sétáló közönség is belégyűl a kétes társaságba valaki.

Míg például a nagyatádi kerület választási bizosa. Mert a törvényeszeki bíró, bizonyos Kelemen János nevezett, szintén grimacé- vágott a törvénynek, amikor a nagyatádi kerület ellenzéki jelöltjeinek ajánlódott aláírások pótlása céljából csak — 12 órai időtartamra adta ki. Holott a törvényrejtő rendelet 24 óráig állapít meg. S ilyenformán ma csak egy jelöltje van a nagyatádi kerületnek s ez a kormányparti jelölt.

Hát így is lehet csinálni. Mindenesetre ez a legkényesebb módja a kormányparti mandátumszerezésnek.

Justicia istenasszony azonban pirnokodhatik. Hiszen a multakban is történet választási suskások, de a törvényit ilyen nyíltan meg sem merték megszegni. Milyen más, mennyire kedélyesebb és ártatlanabb volt például az a választási huncutság, amelyet egy felvidéki kerületben követtek el még a régi jó világban. A derék öt választók mind ellenzéki érdeklődtek voltak és egy tímegeben jelentek meg a választás napján a szavazás székelyében. Hát simán is ment a szavazás, senki sem háborította őket. Szavaztak is lelkesen. Az azonban megfigyelték, hogy az egyik szavazóhelyiségben nagyon nehezen megy a voksok leadása. Ott nagyon írtatják, hogy lány éves az ember, csakugyan nem más helyre szavaz-e, jól tudja-e kijelteni a jelölt nevét? Volt azonban két másik szavazóhelyiség, ahol egy-kettőre elfordultak a szavazatok. Ott nem sokat ezerműndték a szavazópolgárt. Szíves nyájszággal fogadták, megbeszéltek. Hát a ravasz öt nyafaként ezantú mind emelt a másik két szavazóhelyiségnél tolongtak.

Mikor aztán vége volt a választásnak, a kerület 1000 választója közül lesovaztak vagy háromezren az ellenzéki jelöltre, kiderült, hogy a kormányparti jelölt mégis kilencszáz szavazattalöggel képviselőnek választották.

Csodálkoztak a jó tótok. Pedig semmi más nem történt, mint hogy csak egyetlen hivatalos szavazóhelyiség volt, az, amelynél olyan nehezen lehetett lesovazni, a másik kettő, ahol oly könnyen fordatták el a voksokat, két kormányparti — kortestanya volt.

Minden harcost magunk közé várunk!

Írta: Dr. FÁBIÁN BÉLA

Kevesen vagyunk és jó volna, ha többen volnánk! Örültség azt hinni, hogy a Demokratikus Pártok Szövetsége korlátozva van azokra a képviselőkre, akik eddigre hozzá csatlakoztak. Ellenkezőleg! Várjuk keretelt-tárgtástát nemcsak az ellenzék részéről, de a kormány oldaláról is azon barátaink táborából, akik most már rögylet arra a meggyőződésre kell, hogy issanak, hogy így tovább éini nem lehet.

A Demokratikus Pártok szövetezése egy akció: programra, útközreter alakul. Kúdelem a joggyenlőségért és harc a gyilkosok ellen. Ez a két programpontra. Ez az ellenzékiségnek olyan minimuma, a szabadelvű törekvéseknek olyan létfeltétele, amelynek elfogadása nélkül nincs ellenzékiség.

A kormány vagy nem akar, vagy nem tud tenni semmiért az ország életét aláaknázó jelenségekkel szemben. A tárgyaló termekben a gyilkosok hetvenkednek, főbenjáró bűnökkel terheltlen kaengnak, nevetékelnek és még ha nem is vallanak jól minden esetben a hamis tanuk, ok mégis mosolyognak és mosolyognak fenn az emelvényeken a védők, az esküdtzseki terem hangulata nem komor, nem sötét, mint nagy gyilkosságok tárgyalásának idején, itt nevetékelnek, itt kneagnak... Majd a végén! mondják a vádlottak és a védők.

Az Ehredő Magyarok Egyesülete ül a vádlottak padján. De azért tovább működik, mint „társadalmi egyesület”. Az ország tele van titkos társaságokkal. Egyesületekben, alakulatokban tesznek le esküt emberek, mely őket minden más eskű elől feloldja. Mely őket feljébe helyezi a törvénynek, az állam törvényeinek, rájuk néve nincs hamis eskű, nem bin a gyil-

kosság, nekik csak egy a kötelességük, a parancs teljesítése és a bajtárs megmentése. Ki adja a parancsot?

A köztisztviselői kar lassan átitatódik az egyesületi miazmával. Az ellenzék hiába kér, könyörög, harcol, verekszik, hogy egyes köztisztviselők, kiket felesésk tesz minden országrombolásért, a helyükről eltávolítsanak. Már pines olyan frakció, amelynek a miniszterelnök új úgreltet nem tett volna, hogy elküldi őket. Még mindig helyben vannak.

Az egyetemeken még a numerus-clausus arányában sem engedik tanulni a zsidó diákokat. Tehát még azt a keserű törvényt, amely ellen élte-halálra vereksznük, még azt sem bajtják végre.

Az országban mindenki előtt nyilvánvalóvá vált, hogy itt egy erőtlén kormányhatalom kénytelen maga mellett megtúrni egy első és második számú mellekormányt, melyek ország-világ előtt az ország kormányként jelentkező minisztereket árnyék hatalomra degradálják.

Az országban orgiákat ül az usztát, a gyilkosságok szitása. Ki habozhat még? Ki habozhat még, hogy hol a helye? Az ellenzékben, avagy a félkormánypart padokon? Ki habozhat még, hogy itt minden erőnek egyesülni kell egy táborba, egy harcra táborba. Mindenkit erőknek közé várunk, reméljük az összes harcos erőknek az egyesülését a nagy küzdelemre! Reméljük, nem akarja senki megbontani a szabadelvű erőknek koncentrációját, mikor itt az idő végre, hogy minden ember fel a fedélzetre, feszüljön meg minden izom:

— Kúdelem a joggyenlőségért, harc a gyilkosok ellen!

Szanálási lánckereskedelem a budapesti gázgyárnál

A budapesti gázgyár szénvásárlási ügye néhány büntetőfeljelentés kapcsán a rendőrség asztalára került. Ripka Ferenc volt gázgyári vezérigazgató kijelentette, hogy ezen a példétőlően a budapesti gázgyár teljesen kívül áll. Néhány magánember perlekedik egy konzorciumból kifolyólag, mely a gázgyár szánálására alakult és bizonyos kedvezmények fejében a gázgyárat a kellő szénmennyiséggel ellátta. Mi elhisszik Ripka kormánybiztosnak, hogy a gázgyárat valóban 36 üzletet csinált és a konzorcium a gázgyárat súlyos anyagi zavaroktól mentette meg. Ezek a feljelentések azonban mindenesetre ajtókát és ablakokat nyitnak, melyeken át a Wolf-féle utalóm levele bepillantathatók. A szánálási tervet egy zsidó vallású végzettségű készítette. Mint hogy azonban a kurzus zsidóvallásúakól még a megmentését sem fogadták el, a végzettségűeknek szüksége volt közvetítőre. Egy Nyugat-Magyarországról leszerelt szavados az ehredők volt elnökébe és egy egyeséppárti politikushoz vitte a mérnököt. Majd később anyagi részvevőssé jelentkezett a főváros egyik tanácsjegyzője is.

Ripka Ferenc nagyon téved, ha azt hiszi, hogy ez valóban csak magánügy. Ez a Wolf-féle utalóm levele utalómak az ügy. Ez annak a szellemnek az ügye, amely a feltalálók és tereszők, a szállítók és vállalkozók után a közeletők és a jövők, a befolyások és hivatali hatalmuk által előmozdított egész láncolatát italtja.

Az utolsó évek jogszolgáltatásának tain egyik legkülönösebb ötlete volt, amely a lánckereskedelem fogalmát kitalálta. A bíróságok éveken keresztül következetesen képviselték azt az álláspontot, hogy a személnél körül legfeljebb egyetlen kereskedőnek szabad szerepelnie abban a láncolatban, melynek során az áru a termelőtől a fogyasztóhoz jut. A közszállításoknál — úgy látszik — elfelejtették ezt az elvet alkalmazni. Faragó Andor végzettségűnek nem valószínű, hogy közvetlenül a gázgyárral szemben a maga mentési tervzetet. A gázgyár szánálásában lehetőségessé vált a lánckereskedelem és ezen műveletnél olyan nevek is közbekebeledhettek, amelyeknek ilyen természetű szerződésben nem lett volna szabad szerepelniük...

Vázsonyi Vilmos

a demokratizmus egységes frontját hirdeti

A Demokratikus Szövetség a Lipótvárosi Demokratikus Választási Bizottság elnöke Szilágyi Lajos, Pikler Emil, Létay Ernő és Fábrián Béla nemzetgyűlési képviselők, Déry Ferenc y. alpolgármester, Kemény Géza és Vita Emil ny. tanácsnok is megjelentek.

A Lipótvárosi Demokratikus Kör pénteken este párt-vasorit rendezett, melyen Vázsonyi Vilmos, Szilágyi Lajos, Pikler Emil, Létay Ernő és Fábrián Béla nemzetgyűlési képviselők, Déry Ferenc y. alpolgármester, Kemény Géza és Vita Emil ny. tanácsnok is megjelentek.

A jelenlévőket Gál Jenő dr., a kör elnöke üdvözölte, aki beszédében rámutatott arra, hogy ha valaki ma tanulmányozni akarja Magyarországot, azt legjobban a törvényeségi teremben teheti meg. Odaig süllyedtünk, hogy az ország miniszterelnökének meg kell jelennie a bíróság előtt és ott száznak súlyával megcáfolni azokat a vádakat, melyek-keg egy jelentéktelen senki egy miniszteriumot illethet. Olyan ez az ország, mint a süllyedő hajó, mely már mentőcsónakokat bocsát le. Amikor vége lett a forradalmaknak, akadtak örültek, akik úgy akarták felépíteni Magyarországot, hogy minden egyes polgár egysége helyett osztályokra, fajokra és felekezetekre tagolták szét a társadalmat. Az építés helyett a rombolást választották. Ma, évekkel az alkotmányosság helyreállításának után, az általános titkos választójogot még csak sürgetni sem lehet. Alkotmányosdát jövelik feljött igazi alkotmányosság helyett. Örömmel látja, hogy azok a parlamenti frakciók, amelyek a dolgozó népet képviselik, végre egyesültek és szeretettel fűdvözik azoknak megjelent képviselőit.

Szilágyi Lajos a kilenc halottról

Szilágyi Lajos volt a következő felszólaló. Rámutatott arra, hogy legfőbb ideje volt a demokratikus szövetség megalakulásának, amely tökéletes őszinteséggel történt és nem átmeneti, hanem állandó munkára hozta össze az ellenzék politikusait. Rámutatott arra, hogy a Heinrich-párt programja, politikája a kormány irányába hajlik, veszedelmesebbek ezek, mint a fajvédők, akik nyíltan hirdetik álláspontjukat, szemben a kormány körül levő „szabadbúvákkal”, akik mindig meg akarják húzni a komoly ellenzék akcióit. Elég szomorú, hogy a bombamerénylet kilenc halottjának a temetését el tudták fedni olyanok is, akiknek a gyilkos bomba száma volt. Szállard meggyőződése, hogy a zsidóság segít kezét nem lehet kikoposítani Magyarországot talpraállítani munkájából. Sajnálattal látja, hogy Miskolcon a gazdag zsidóság megrint a kormánypárti jelölést támogatja, szemben a választók nagy tömege, mely a demokráta jelölt mögé sorakozik.

Pikler Emil a demokratizmus frontjáról

Pikler Emil beszédében azt fejtegette, hogy most nem a tökének és a munkának a harcáról van szó, hanem arról, hogy élni akarunk, hogy nyugodtan hajthassuk le este a fejünket nyugolomra. Most nem arról van szó, hogy szociáldemokraták legyünk-e vagy demokráta, hanem arról, hogy a haladás frontját kell kiépíteni a reakció táborában szemben.

Létay Ernő a falu és város kibékítéséről

Létay Ernő beszélt Pikler Emil után, aki igazságtalannak tartja, hogy a falut és várost szembeállítják egymással és a fővárost most meg akarják bélyegezni. Fel kell világosítani a falut a főváros jelentőségéről és kibékíteni a várost a faluval.

Vázsonyi Vilmos

emelkedett ezután szólásra. — A demokratikus polgári pártoknak és a szociáldemokratáknak az egysége egy komoly küzdelem történelmi szükség volt, lelkiismereti parancs. Nekünk az állomér kell harcolni, az államhatalomért, mert az a helyzet, hogy egyesek birtokukba vetek ebből a hatalomból és a kormány nem tudott a bitorlók ellen fellépni, nem tud ellenük küzdeni, nem tudja elérni, hogy az állam a hatalmát gyakorolhassa.

— A kormány és a fajvédők között az a különbség, hogy a fajvédők beszélnek, a kormány pedig cselekszik.

Új osztályharc

— Aki ma más oldalon áll és nem a komoly ellenzék politikusként frontján, az nem az egységet, hanem az elkülönítést szolgálja. Jól nevezik meg azokat, akik a Heinrich-párt körül bűzölgödnak azt látjuk, hogy ezek azok, akiket a választási küzdelemben annakidején a demokráta párt vitt be a nemzetgyűlésbe, és akik annakidején velük együtt harcoltak Heinrichék ellen. Mert jól tudjuk, hogy a nemzetgyűlési választási küzdelemben a Heinrich-pártot az a céllal küldötték, hogy bomlassza meg a liberális pártokat. Emlékeztetem azokat az urakat, akik Heinrich ellen valamikor velünk együtt harcoltak, hogy miért nem léptek be a demokratikus szövetségbe, miért írtnak a szociáldemokratáktól, akiknek már kétszer voltak blokkban, kétszer igent mondtak. De most harciasan erkölcsi érvük azt dikálja, hogy nem. Hát én igenis kimondom, hogy én

Körben — Gál Jenő szerint Magyarország kepe a főnem lehet nélkülözni a zsidóság segítségét — Pikler Létay Ernő a falu és város kibékítéséről — Vázsonyi Vilmosné a női harcról

nem harcoltunk polgári egység szavával akkor, amikor azt látom, hogy itt a polgárság egy része a reakcióhoz szegődött, mert itt nem polgári egységről, hanem jogellenesegségről, az alkotmányos élet helyreállításáról van szó.

— A szabadságvágy megkívánja, hogy a gyár és város maradjon, a gyárkérmény gyárkérmény maradjon, mert ha többet akar, úgy az osztályharc, amely már fel van vetve a munkás és a polgár között, most el fogja választani a polgárt a polgártól, és csak arra lesz jó, hogy egy újabb osztályharcot idézzen elő a polgárság kebelében, ami aztán végöröndényben az erő pusztítására vezet. Mi nem akarjuk ezt az újabb osztályharcot és ép azért felteszük vele a küzdelemet és meg fogjuk őket semmisíteni.

— Reméljük, hogy a kibővített Heinrich-párt nem bővülhet azokkal, akik valamikor heves beszédekkel tartottak Heinrich ellen, nem csokolózhathat régi ellenfelekkel, nem követik el tudatosan a hullamergést. Az ő helyük itt van a demokratikus ellenzék fronton, hiszen a már senkit sem fog megéveszteni az a legenda, hogy ki kell tartani Bethlen mellett, mert különben Bethlen után jön a

vízözön. Ennek a politikának a titkaiba ma már mindenki belelát. (Percekig tartó taps.)

Fábrián Béla a hiszékeny kedélyekről

Fábrián Béla Miskolcra hívta fel a megjelentek figyelmét. Minden eszközzel a miskolci küzdelem támogatására kell ientni. Nem érti azokat, akik, mint a kormány ellenzékei, Heinrichék elleni küzdelemben se gylével kerültek be a parlamentbe. Miért bíznak most olyan nagyon a kormányban. Mennyivel jobbabb az állapotok, mint voltak akkor. Hiszen amit akkor csak sejtettünk, amiről akkor csak suttogtak, ma szép színyen, de bizonyos törvényeségi eseményeknél kikerül a nyilvánosságra. Kiderül, kik támogatták az ébredőket, akiket felderíthetetlen és titkos okok következtében nem mer a kormány felosztani. Csodálkozunk ezeknek az embereknek hiszékenységen.

Vázsonyiné a nők harcról

A nagy lelkesedéssel fogadott beszéd után, általános kívánságnak engedve, Vázsonyi Vilmosné szólt fel ezután, aki a másik oldalon álló női szervezeteke mintájára való szervezkedésre szólította fel nőtársait a demokratikus eszme érdekében. Ennek példáját és jelentőségét Miskolcon látta. Ha már a nők bekerültek az alkotmányosság sáncába, gyakorlatiák is jogaikat. Felkérte a megjelent hölgyeket, hogy csatlájanak propagandát a demokráta lapjához „A Polgár”-nak.

A megjelent politikuskok beszéde után általános sokáig maradtak együtt jökedvő bizakodásban.

A vármegyékben csak az lehet virilista, aki földadót fizet

Írta: FÖLDVÁRI BÉLA dr

Az utolsó öt év kormányainak politikáját a falusi lakosság kedvezményezése a városi lakossággal szemben jellemezte. Ha ez a politika eddig csak óvatosságot, körültekintést nyilatkozott meg törvényekben és az egymást követő kormányok intézkedéseiben, úgy megállapíthatjuk, hogy ez a törvényjavaslat már nyílt szívalványa a kormányának a városi lakossággal szemben. Intézkedések, melyek közül csak néhány jellemzőbbre mutatunk rá, egyenes deklarációk azok, hogy a mai kormányzat a városi polgárral szembeni és erkölcsi szempontból másodrendűnek tekinti.

A törvényjavaslat szerint a törvényhatósági bizottság mai alakja megváltozik és kibővül oly módon, hogy tagjai lesznek az ú. n. örökös törvényhatósági tagok. A javaslat indoklása szerint ez intézkedés célja az, hogy ez az újonnan beillesztett csoport legközelebbi jövőben és a széleskörű politikai áramlatoktól függetlenül, teljesen tárgyilagos szemmel figyelheti meg az igazgatás szükségleteit és fogyasztásait, minden befolyástól menten elhatározza magát az önkormányzat ügyeibe, s huzamosabb időn át bőséges tapasztalatokkal szerelve, a legértékesebb öszekepelelelem lesz a múlt és jelen között. A szaktudás állandó biztosítása szempontjából a kormány nem elégszik meg a tisztiként fogva a törvényhatósági bizottságban résztvevőkkel, hanem a közigazgatási szaktudást az örökös bizottsági tagok intézményével óhajtja fokozni. Ez a túlbuzgalma a kormányának, az amit mi gyanúsnak és határozatlan vizsgálatlanoként találunk, mert ezekről a megbiztosított tartott örökös főrendi urakról Szilágyi Dezőnek a főrendiházi reform során a kinevezett főrendekről mondott s az idők és események által beigazolt szavai jutnak eszünkbe: „A kormány módot akar találni arra, hogy a kinevezett tagok özőnével elárassza a főrendiházat, midőn oda „ágtagesimnt” öreg urakat bevezényel, akik, midőn egyszeri szavazással teljesítették alkotmányos kötelességüket, a szízfalnak mögött újra eltűnnek, hogy soha többé ne jelentkezzenek a közélet színpadán. A kinevezett tagok a népképviselet választójogait teltségre fogják kárhoztani.”

Az örökös főrendek intézménye tehát a népképviselet valódi akaratának meghamisítására szolgál és sérelmes meg akkor is, ha azokat a vármegyey törvényhatóságok maguk választják, de még fokozottabban sérelmes abban a formájában, amelyben a javaslat a városi törvényhatóságok tekintetében az örökös törvényhatósági bizottsági tagokra néve rendelkezik, nevezetesen midőn kimondja, hogy a városi törvényhatóságok örökös tagjait a polgármester meghallgatása után, a belügyminiszter előterjesztésére, az államfő nevezi ki. Világosabban szólva ez annyit jelent, hogy a városi törvényhatóságok választóközsége nem bír azazal az ítélőképességgel, mint a vármegyey falusi lakosság. A javaslat indoklása leplezetlen őszinteséggel ismeri be, hogy azért kellett, az államfő kinevezési jogát biztosítani, hogy a széleskörű irányzatok képviselői ne kerüljenek be a törvényhatóságba. Az indoklásnak ezek a szavai a humor erejével hatnak reánk, mert hiszen két nemzetgyűlési választás eredményei azt igazolják, hogy a városi lakosság még a forradalmak vívartai után is megőrizte tárgyilagosságát és a mlnt igazi és hamisítatlan magyar liberálisnak képviselő egyéneket küldött a nemzetgyűlésbe, ez

zel szemben elvitatathatlni áll az a tény, hogy azok a széleskörű, amelyek politikai életünk elmult és esztendőit oly viharossá tették, valamennyien a falu produktumai voltak.

A kormány javaslatában a virilizmus fanatikusának mutatkozik, azt mondván az indokolásban, hogy a virilizmusnak megvan az a pótolhatatlan előnye, hogy magasabb értelmi színvonalon álló értékes konzerváló erőt juttat az önkormányzati képviselőbe. Ezzel szemben mi reámutunk arra, hogy ennek a felfogásnak a helyessége már a múltban is erős vita tárgyát képezte, indokolatlan helytelensége azonban ma vitán felül álló igazság. A múltban a szellemi foglalkozásokat özők oly kereseti lehetőségek birtok, hogy közülük számosan virilisek voltak, ezzel szemben a szellemi munkát öző középosztály ma teljesen elszegényedett és így be fog közeledni az a helyzet, hogy a törvényhatósági bizottságok tagjai lesznek a mai, újonnan keletkezett és spekuláción alapuló nagy vagyonok tulajdonosai, ellenben az igazi szellemi és erkölcsi erőt képviselő középosztályhoz tartozók kinaradnak. A kormány ezzel az intézkedéssel, amelyet még súlyosabbá tesz az, hogy a legtöbb adót fizetők és a nem választók válasszák meg azt, akik virilis jogon küldenek a törvényhozásba, az erkölcselen vagyonszerzőknek nemzeti ajándékot ad.

Reformátori hevében a kormány még szeretett virilistát között is finom és felette jellemző megkülönböztetést tud tenni. A városi polgár vármegyey törvényhatóságban csak akkor lehet virilis jogcímen bizottsági tag, ha földadót fizet, szemben az öddigi helyzettel, amely legtöbb állami adófizetéshez köti a virilizmust. Ez az intézkedés nyílt kihívása a városi polgárság átkeltetésének. A szánálási törvények aranykoránban álélt költésgetése szerint az 1926. év második felében az egyenes adók földvédelme 156 millió aranykoronában van előírva. Ezen összegből 55 millió koronát képvisel a városi lakosság által fizetett házadó és házberhasznoszerződés, szemben a földadót, amely 33 millió aranykorona adót fizet, akkor, amidőn ezideig még nem tapasztalt konjunktúrát élvez. A kormány ezen intézkedését azal indokolja, hogy a vármegyékben a vagyon a föld dominálja. Ezzel szemben mi azt kérdezzük, hogy az adófizetés terén, az adóterhek viselése terén ki jár elől: a falusi, vagy a városi lakosság? Az egész szánálásnak az adóterhe, a földtulajdon indokolatlan kímélettel folytán a városi lakosság válnai nyugszik. Ugyanakkor az állam nagyobb adóterheit viselő városi polgárság az adófizetés által szereshető jogokban kisebb mértékben sérelmesen részesedik. A városi polgárságnak kétegyre meő harcot kell vívnia ez ellen a javaslat ellen, mely a jogfosztásnak ugyanazon eszközeivel ál, mint a fővárosi törvényhatóságról szóla javaslat. A városi polgárság nem fogja tűrni, hogy sorsa olyan legyen, mint a bibliai nyomtató ököre, amelynek bekötik a száját, amidőn nyomtat.

Műhelyhelyiség

akntosság céljára, aszonaira, lépés nélküli bérletnek, pontos írásbeli ajánlatokat Átvessz : „Értékesítő és építő rt.” Budapest VIII, Főherceg Sándor uca 4

Vázsonyi zászlajának kell győznie Miskolcon!

A demokrácia küzdelme a miskolci várért

Nem kétséges Huska Vilmos győzelme

A Polgár kiküldött tudósítójától: Kilenc nappal a miskolci választás előtt megjelent a nagy harci fronton dr. Vásonyi Vilmos is, a Vezér és harcos szóval még fokozottabb erőt kölcsönöz a küzdelemben. Döntő fontosságú újtúra elkészített a demokratikus ellenzéki blokk reprezentánsai, 450 Szilágyi Lajos, Pejer Károly, Piller Emília, Kéthly Anna, az egyetlen magyar nőképviselet, Benedek János és — last not least — a demokratapárt legcharosabb, legmegbízhatóbb kortese: Vásonyi Vilmosé. Miskolcon Reisinger Ferenc, „a helyzet kulcsa” esztalozott a társasághoz és most már nyolcan indultak el megvívni a liberalizmus nagy csatáját. Csupa keménykötésű küzdő, akik mindannyian keményebb ellenfelekkel is megküzdöttek már, mint a miskolci ellenjelöltek.

Hogyan fest a csatator?

6400 szavazója van a miskolci első kerületnek. Ebből a legutóbbi választáson Szentpályi kapott 3022-öt, Huska Vilmos 2940-et. A demokrácia jelöltnek 120 voksát megszámították. Ezért vezettük el 1922-ben a csatát. Az átjávított lista már csak 6000 szavazót tud felmutatni. Ez megoszlik:

1. Nemek szerint: 4100 férfi, 1900 nőválasztó;
2. vallás szerint: 3850 keresztény, 2150 zsidó választó;
3. foglalkozás szerint: 1400 kereskedő és iparos, 1200 köztisztviselő, 700 munkás, 450 magánisztviselő, 600 szabadfoglalkozású, 400 tőkés, a többi vegyes és háztartásbeli nő.

Leszámítva a szokásos tíz százalékot, amely sohasem éri a szavazati jogával, 6400 voks fog besurranni esztűrtőkön és pénteken a miskolci urnákra. Ki hány keresztet kap ebből?

„Akdérog forgatom a számokat, Huskának győznie kell” — mondja Reisinger Ferenc a miskolciak népszerű követője.

Reisinger Ferenc, aki talán legjobban ismeri a miskolci teret, a fenti szavak kísértésében, mint mondani szokás „schwarz auf weiss” behelyzinyitotta, hogy Huskának még a legkevesetlennél előzést esztén is meg kell kapnia a többséget. Az 1400 ajánlést benmutató Tarnay Kármay és a megelapetés érheti, ami Windingeraozott a legutóbbi választáson: az ajánló mátra szavaznak. A miskolci köztisztviselők felsőbb óhátra aláírták gyűlölet az „ellenzék” Tarnay Gyula ívét és rá fognak szavazni tüskéhen ki Huskára. Ki Borbély-Matekkyra. Így jár Tarnay székkel a „nagypolgárokkal”, is, akik már leköltöttek magukat neki, de az uránál mégis csak esztükbe jut, hogy

egy liberális polgár pláno ha faj van a fején, a numerus clausus titádik ebeben nem hagyhatja eszerben azt a lobogót, amely Vásonyi Vilmos nevet viseli.

Ez az oka annak, hogy Miskolcon ma az általános vélemény, hogy Huska Vilmos után a fajvédő jelölt fogja a több szavazatot alkénylteni.

Négyülés — kézből abszolút

2700 szavazat kell a miskolci mandátumhoz és Huska Vilmos beszámolóján 1655 mint 4000 ember jelent meg. Ha csak az a polgárság szavaz rá, amely ebben a nagy tömegben szavazati joggal bír, a miskolci mandátum sorsa már nem kétséges. Mert ilyen túlmúltat még nem látott az öreg Korona. Hába volt a rendőrség erélye, a tömeg miután fulladásig

mégöltötte a termet és roskadásig a karzatokat, a szomszéd termekben is egymást tépve és sodorva küzdött egy olyan helyért a széles folyosón és szomszéd termekben, ahonnan be lehet látni a nagy terembe. A rendőrség csak a legnagyobb erőmegfeszítéssel, kordokot köztűt tudta az emelvényig segíteni Vásonyi Vilmost és a többi szónokot. És a sokaság a tikkasztó hőségben három óráig keresztül nem mozdult a helyéről.

Küzdelem az érvek fegyverével

Mit mondtak a szónokok a szinte fanatizált tömegnek? Leesebültek az ellenjelölteket? Izgattak a kormány vagy más párt ellen? Szó sincs róla! Az ellenjelöltek neve alig került szóba és ha egyikről vagy másról mégis megemlékeztek, az elfogultságnak vagy a gyűlöletnek minden célzata nélkül. A legnehezebb főből kovacsolt kard, az érvek fegyvere szikrázott a Korona nagytérképén. Avult fegyver! Be veszen tudják forgatni a magyar közéletben! Am itt, a szó mesterei valósgos vívóállászt rendeztek vele, Vásonyi Vilmos úgy játszott a tömeg lelken, mint mesterbogarod az ócska Stradivariuson. Hol sirt a hergeli, hol derösen uslingue keacogott. — Elég volt a katonatisztokból, a fősolgabírából és a volt főispánokból. A törvényhozás házába jőjűn már egy kispáros!

Szavalt elnyelte a tomboló tömeg, amelyhez fogható kevés szónok kapolt még ebben az országban. És a felszágzott hangulatban tovább beszéltek a szocialisták, testvérek és osztályosok a rendesítés nagy munkáiban: Pejer Károly, Kéthly Anna, Piller Emília és Reisinger Ferenc. Külön tiszteletteljes, dörgő taps és hódolat fordatta a magyar képviselő-népet, akit az asszonyok népes táborra percekig ünnepelel.

Hosszú negyedórát tartott, míg a tömeg mámorosan a szép beszédektől, kiözönlött az utcára.

Eredmény 15:1 vagy 16:0

Zárja le egy kis epizód a miskolci nagy nap kurta beszámolóját. Vásonyi Vilmosé, a legfőbb harcos kortes, megkérdezte egy nagy üzletben, ahová vásárolni ment, a tulajdonost:

- Ki a vivót?
- A főnök úr szerényen válaszolt:
- En a méréskelt liberális jelöltre szavazok.
- Es az alkalmazottait!

De már akkor odagyűltek a sergének. — Tizenöt emberem van szavazópolgár, de nem szoktam őket befolyásolni politikai jogaik gyakorlásában.

Megszólalt az egyik sergéd lojalisan: — Mi azért csak a főnök úrral tartunk — miközben jelentésem inéit a szemévre. — En majd oda teszem a keresztet, ahova a szívem és az érdekem dik-tája.

- Erre a főnök is megszólalt:
- Úram, komolyan nem veszem rossz néven, ha önök bárkire is szavaznak.
- Mire tizenöt ajak csendült egy ovációba: — Eljen Huska!
- Látja kérem — fejezte be Vásonyi né a vitát —, mirek kérem a maga egy voksát, amikor itt tizenötöt szívből adnak.
- Es a főnök halkán mondta: — Tudni fogom én is, mi a kölelenségem.
- De tudni fogja Miskolcon mindenki a kölelenségét és a demokrácia párt jelöltje imponáló többséggel fog bejutni a magyar nemzetgyűlésbe.

(S. A.)

Esküdt és Márffy: koruk hősei

Abban a két pörben, mely a közvéleményt ma foglalkoztatja, vannak hasonlóságok és érintkezési pontok, melyekből a hivatalos vádiratnál is súlyosabb vádaknak lehet következnai a közelmúlt helyzet és a tegnapi viszonyokban rejlő forradalmi állapotok ellen.

Mindkét pör fővádlottja valóságilag megalománias, állandóan magasrangú funkcionáriusokat szerelne belekereni gattatába. Az elnöknek állandóan meg kell tiltani a válnszalást. Szinte az a látzata sokszor, mintha sejtelmes titok lappangana a két hátszerelvény mögött.

Mi meg vagyunk győződve róla, hogy a vádoltak nagyoló kijelentései csak a bíróság és közvélemény félrevezetésére szolgálnak. Azok a férfiak, a kiknek a nevét Márffy és Esküdt bele akarják esztémpelni a két pör botánykrónikájába, teljesen távol állanak ezektől az emberektől és gazságuktól. Es mégis: hiba van; ha nem az egyes férfiakban, magában a rendszerben.

A forradalmak óta valahogyan elmosdottak azok az éles határok, melyek a hatóságokat egymástól elválasztották és melyek a hatósági jogkört élesen körülzárták. Esküdt egy minisztérium helyiségében működött; feleket fogadott, intézkedett, aktákat vont el a hivatalos út elől, tisztviselői kart terrorizált, telefonát szerellett a maga szobájába, azon tisztviselőkkel érintkezett részvetül a tisztí ótkéseken, sőt — állítólag — miniszteri tanácsosi kedvezményekben is részesült. Es ez az Esküdti jogilag még annyit sem volt a minisztériumban, mint a portás, vagy az ajtóálló.

Márffy egy „nemzetvédelmi osztág”-nak volt a parancsnoka, mely sem katonai, sem polgári hatóságának nem minősíthető, minisztériumoktól állt érinkezésében, állandóan hatósági jogkört vált betölténi és — még a gyilkosságok is abban a téves hitben követhette el, hogy erre hatósági jogköre, törvényes vagy feletteseitől eredő felhatalmazása volt.

Márffy is, Esküdt is autózott. Az autók: ez is a forradalom jelvénye. A kommunában is az autók szárcái jelentették a forradalom győzelmét. A Britannia előtt is autók álltak. Somogyi Pálát autón ragadták el gyilkosai. Landaut autón szállították egyik helyről a másóra. Márffy is autózott, Esküdt is autón járt. A Kovács testvéreknek az volt a fővagynak, hogy autót szerzeszenek a Nemzeti Multank Kulturális Társasága részére. A forradalom ma már autón jár. A forradalom is kényelmes lett, gépezet rendezkedett be és a forradalom is, ha győzelmet aratott: — a forradalom is elhunalt, eltűnaysodott mint egy megzavdagodott síber, vagy esztőlött lett metresz...

Szegény Nagyatádi, ha véletlenségből is tapad hozza a neve az Esküdti ügyhöz: az ő puritán személye is bizonyítja, hogy a győzelmes politika elveszté az élet, ellopítja az ideáit, elhomályosítja a ragyogó tiszta céljait. Nagyatádnak bizonyára nem az volt az eszténye, hogy nagyvagók és bárók, képviselők és szidők, gépirók és szélhámosok nyereszkeidenek az állaton, melyet meleg szeretettel nevelt fel és gondoz a földmies paraszt, az elhalt miniszter „népe”. Ő is másképp képzelte bizonyára a kisgazda-esztének megalozását. Ő sem hitte volna soha, hogy milyen nagy az út a programtól a megvalósulásig, az esztétől a szürke valósgig.

Ő az az ember volt, aki egy esztémért talán még is tudott volna halni. Bizonyára nem hitte volna, hogy a legtöbb ember egy politikai gondolatért szívesebben él, — sőt: 361 el, autón jár, mikéneseként vásárol és vagyon gyűjt Nagyatádi még régi szabású idealista, Esküdt már modern forradalmár volt...

Végre kitért, hogy Esküdt is „nemzetvédelmi éditokra” kérte a pénzt ügyfeleitől. Márffy is nemzetvédelmiől robbantott az Erzsébetvárosi Körben, a Fővárosi Operettszínház ellen is a nemzetvédelmi osztály kezelményezte a megaloztat. A Kovács testvérek is a „nemzeti multank” jogyében fejtettek ki kulturális tevékenységet. Soha a nemzetről és a fővárosra azt szokták mondani, hogy „nemzetietlen”. Ha ez azt jelenti, hogy nem azonosítjuk magunkat a Márffy, Esküdt és Kovács testvérek ideáljaival, akkor szívesen vállaljuk a megbélyegzést és büszkén hordjuk esztentel is.

A Márffy, Esküdt és vádlotttársai portájára belerajzolódik a mai idők homályos bizonytalan képebe. Normális időkben olyan vádlottak kerülnek a törvény elé, akik szembe kerültek koruk uralkodó erkölcsi feltevésséggel. Márffy és Esküdt benne éltek koruk erkölcsi légtérjében. A könnyű pénz, a könnyű élet, a pénzzel és emberrel való vabanque-játék korában. Legfőképpen az a balaszt érte őket, hogy az erkölcsi feltevéssé lassan mégis megtisztult a forradalmi átmenetek salakjától. Nem ók a bűnösök, hanem a kor, mely hatáskört adott nekik, sokáig — nagyon sokáig — jóindulattal nézte szereplésüket és nem veletlén gátat annak a szellemnek, mely könnyen és szabadon hánt pénzzel, étellel egyaránt.

Dr. Ballagi Ernő.

Lehet-e megisméte'ni a szolnoki mintát?

Egy kisvölgy jogtudós nyilatkozott nekünk a Márffy-ügy terhelőjének kísérletéről, hogy a szolnoki példát utánózzák.

A most folyó bombapörből ugranzak a vásári zsebhaj hallatszik ki, mint a szolnoki perből. Felléno a védekezés hasonlósága, sőt esztaknek teljes azonosasága, amellyel a vádlottak a beismerő vallomásukat vonják vissza. Jó lenne tehát a szolnoki pernek tanúságait jogászai szemmel nézve applikálni. A szolnoki ügyben ugyanis hiba történt. Az ítélet megallapította, hogy úgynevezett „kénszervallatás” történt. Az illetékes királyi ügyészségnek a legallászi elvből folyó kölelenség lett volna tehát azonnal eljárást indítani. Ennek dacára a nyilvánosságára nem jutott szemni, ami azt igazolná, hogy a törvényben előírt eljárás folyamathá tételeit volna, hanem az történt — legalább is közhírré ez tétellett — hogy házi fogymeli vizsgálatot indítottak a megvédelölt és a törvényszéki ítélet által alapos gyanú alá helyezett köztisztviselő ellen. Megtörtént tehát a szolnoki ügyben az, hogy az ítélet ténylegvé tett kérdést elvontak az illetékes bíróság döntése előle.

Hogy a szolnoki bíróság ítélete érdemileg mennyiben helyes, avagy nem helyes, ezt kitérni tárgyává tenni nem szabad, mert az a bírósági mérlegelés körébe tartozik, ami pedig a bíróságot szuverén módon illeti meg. A hiba csak ott kezdődött, amikor

nem vonták le az ítéletnek törvényes következményét, és aligha lesz tévedés, ha megállapítjuk, hogy ez a hiba mindenesetre előszéritte a mostani vádlottak magatartását, vagy legalább is lovat adólták, hogy védekezésüket ilyen alapon minden különösebb következmény nélkül előterjeszthetik. Tagadhatatlan segítségükre jött a vádlottaknak az utóbbi időben keletkezett bizonyos irányú közhangulat, amely egyes esetekben teljesen bizonyított nyomozó hatósági visszatekérések alapján keletkezett.

Az eljáró főhatárválási tanács kölelensége bizonyára meg fogja találni az egyedül helyes törvényes utat és módot, amellyel az írtésminnek egyszerűsdenkorra végét lehet vetni. Ha ugyanis igaznak fog bizonyulni, hogy kénszervallatás történt, akkor írtés azokra, akik az elkövetésben bántóék. Ha azonban ez nem bizonyulna valógnak, akkor viszont írtésalomból nélkül alkalmazni kell a hamis vádaskodókra a Btk. 237. és követekező §-ait. A törvényesség kérdésében ugyanis minden helyes jó szándékra való kiegyezésnek. Mindenesetre helyes lenne, ha az efajja kérdéseket végre emerkikusan operálnák ki igazság-szolgálatiunkból, mert ezektől szemni jó nem származik — sőt ellenkezőleg, esztak azt eredményezi, hogy a hatóságok iránti tisztelet teljesen alá-sodók.

BRONZSILLAROK kedvező fizetési feltételek mellett vásárolható **BÁN ALADÁR** ANDRÁSSY ÚT 4. SZÁM

A PESTI POLGÁR NAPLÓJA

Írja: KRÚDY GYULA

Hogy ment tovább a dolog?

A dolog éppen a legjobban ment volna, már azon gondolkodtam, hogy szép Ferenc Józsefszakállt neveltek, ami nagyoni Illeni fog ama bizonyos rendjéhez, amelyet a megfelelő életkorban biztosan kiérdemelt minden becsületben megöszült pesti polgár, — amikor váratlan betegség rohant meg, mint ahogyan a tízfusz sokkötőt rábírt a gyanútlan emberi szervezetre. Harcba keveredtem az egész világgal. Most már aztán bőségesen neveltem a szakállamat odakint az Északnyugati Kárpátok között. Választékos modorú, előkelően nevelt, disztíngvált ízlésű városomban idegen katonatisztek terpeszkedtek világlátró eszmáikban. Szegény katonák jajjal és áttokál teli kórháza lett műcsarnokomból, ahol nemrégiben meg Benczúr Gyula bízke millenárius olajfestménye előtt nevelgettem az önértzetemet. Itt hagyott régi imádom, a precíz Podmaniczky Frigyes is, mert nem volt többé oka elnökölnie a Közmunkák Tanácsában. Mertorpanva állott meg Budapest az eddig dadalmas küzdőterén, mint a halálra hajszolt bika az utolsó döfés előtt.

Abba még csak belenyugodtam volna, hogy előttek a félkaromat, — majd egykedű fogok dolgozni annyit, mintha még mindig tíz újjam volna... Végigtomboltam a forradalmat, mint az a szegény férfiember keresi az egészségszűző dögöselben a felejtést, akit megcsalt szentnek és érintetlennek velt kedvese... Nagyon nyeltem, de hangosan tán fel se sziszszegtem, amikor régi takarékpénztárban lefoglalták békés öregesemre gyűjtögetett pénzkezemt... Azon már nem is volt időm eszálkoni, amikor Wekerle jó ezisztorónái, a régi királyság megbízható kék bankói helyett fehér reklaméduklakkal fizettek ki a munkámért... Még azt se vettem különös sorsasapán, amikor biztos otthonomba, amelyre szerettem már ráfogni, hogy csaknem olyan biztonságos, mint az ó-angliai közmondás tartja: sohasem látott idegen embereket költöztettek be, hiszen magyaros vendégszeretete eléggé kifóktatták régi írónk. Azután egy kicsit be is esztak, hol a kommunisták, hol a fehérek, de hát a polgári kötelességek közé tartozott bizonyos mennyiségű időket börtönben tölteni, már csak azért is, mert a régi jó időkben túlszagosan lenéztük a börtönviselt embereket. Besútkák a házurat is, a házmaster leit az úr helyette; de valamiképen csak megvigasztalódtunk, majd csak kikerülünk egyszer a börtönből, ha másképen nem, hát koporsóban.

Igaz, hogy kissé megdörzsöltem a szemem, — a csodálkozástól vagy a könnyektől — amikor évtizedes barátainak, akik előtt nyitott könyv volt az életem, bíróságot tartottak felettem, folyvást azt kérdezték, hogy mit csináltam a forradalomban, mintha én valamely extranunkát végeztem volna, nem ugyanazt, amelyet ők eszeltek. Ezalatt otthon nyirkos lett a házfedel, a nyakamba esurrított az eső, mert persze, nem volt pénzem új házfedelet csináltatni. De hát leronyolódtam a testürahám, ha és megszoktam, hogy már azt se szégyellem, ha a könyvököm kipiszlantott a kabátomból. No de itt volt életem reményesége, kedves gyermekeim, majd megváltozik az ó sorsa, boldogulása apja szenvedéséért... Amikor azután egy szép napon sírva jött haza gyermekem az iskolából, amelyet az én veretékű álléremből építettek valamikor. Kikergették gyermekemet az iskolából, így aztán megismerkedtem a numerusz klauzusszal is.

De hagyjanak már léleketet venni a késő kor nyájas olvasójának, aki e sorokat majd áthöngszli. Még azt hinné, hogy az elkekeredés vezetett tollamat élettörténetem megírásában. Pedig lesz még sok mondanivalóm.

Mikor lesznek a fővárosi választások?

A fővárosi törvény még mindig nem törvény ugyan, de most már a sorsa felől nem lehet kétség s minthogy a javaslat szövege szerint ennek a törvénynek az életbelépte független a törvény kihirdetésének napjától, mert fix napra, 1925 január elsejére szól, ennélfogva most már — a törvény rendelkezéseinek nyomán baladva — megállapítható.

Mikor lesznek Budapesten a törvényhatósági bizottsági választások?

A székesszékfővárosi törvényhatósági bizottságának újjászervezéséről szóló törvény huszadik szakasza mérte az a határidők tekintetében. Ez a szakasz a legközelebbi választásról így rendelkezik:

A választási bizottság köteles a névjegyzékét a törvény hatálybalépésétől számított 30 nap alatt összeállítani és 15 napra közszemlére kitéteni.

A felhasználás felett a választási bizottság a további 15 nap alatt határoz és döntéseit további 15 napra közszemlére teszi.

Most jön meg esetleg panasz a közigazgatási bírósághoz.

A közigazgatási bíróság — mondja a törvény

tovább — a panaszok felett 30 nap alatt dönt.

A névjegyzék végérvényes megállapításától számított 15 nap alatt a választást meg kell tartani.

Most tehát kalkuláljunk: A törvény életbelép: 1925 január elsején. Ettől számított 30 nap alatt állítja össze a választási bizottság a választók névjegyzékét. Ez tehát január 31. Tizenöt napig van a névjegyzék közszemlére téve s újabb 15 nap kell a felhasználások elvégzésére. Ez március 2. A döntések megint 15 napig vannak közszemlére téve. Ez március 17. S most jön még 30 nap a közigazgatási bíróság döntéséig. Ez április 16. Ettől számított 15 nap alatt meg kell tartani a választást. A törvényhatósági bizottsági választások legkésőbbi határideje tehát 1925 május 1.

Májusban már lesz törvényhatósági bizottság Budapesten.

Hogy milyen lesz ez a törvényhatósági bizottság, nem kétséges. A gyűlést és meddség kivonul a városházáról s hevonul az egymás megbecsülése és az alkotó munka a főváros érdekében.

Klotúr és választási szabálytalanság

A nemzetgyűlés nagy harcok előtt áll. A harcok végülje — és nem kétséges: eredménye is — a klotúr lesz, a szólásszabadság megnyitása. Ezzel a meginduló harcra egyidejűleg Nagyatádon — a legdemokratikusabb erzésű magyar kerületben — a választási erőszak legtipikusabb iskolapéldája játszódott le. A közéleti szanálás kettős útja tehát tisztán áll előttünk. Erőszakos választások és nemzetgyűlés — szólásszabadság nélkül.

Ugyanakkor Huszar Elemér ellenzéki kerületben visszatértek a választási bírákhoz kékeszerű szigorúsághoz. Vagyis kitűnt, hogy a liberális korszak hagyományai sem megvetendők, ha ellenzéki mandátumok megsemmisítéséről van szó. Kiegészíti ezt a képet az Esküdt-pör árműkában felvetődő pártkaszka-kérdés is, meg Zrílay mandátumának a homlokterben lebegő petíciója.

A közéleti szanálás egyelőre még gazdátlan. Arra még nem küldtek ki főmegbízottat. Pedig ennek a szanálásnak a jelentősége sem volna érdektelek. Szeretnék már ezekből is fokozatkonként megállapítani, hogy a közéleti konszolidáció valójában is közeledik-e már a stabilizáció felé.

„Szakkérdés”

Klebelberg Kuno gróf közoktatásügyi miniszter a tanárképzésről beszélt a nemzetgyűlésen. Mikor egy képviselő a numerus clausust vetette közbé: a miniszter ideges lett és kijelentette, hogy a szóbanfoglalt úgy „szakkérdés”.

Mi óhajtvá-óhajlunk azt a korszakot, mikor az egyes kérdések újra csak „szakszempontból” megvilágítva kerülnek majd a nemzetgyűlés elé. Elhiszszük azt is, hogy a tanárképzésnek súlyos szakmai szempontjai is vannak. Klebelberg idegességét azonban nem értjük. Nem értjük azért, mert szakkérdések szakszerű megválaszolásához nemcsak az kell, hogy a felvetett kérdés legyen mentes a pártpolitikai színezetűl, hanem hogy a szakminiszter és a nemzetgyűlés is mentesek legyenek tőle.

A szakszerű tanárképzés előfeltétele, hogy az egyetlen taparaj között ne tegyenek más megkülönböztetést, mint a tudományos képzettséget. A tanári pályára mindenki léphessen, akinek képzettsége és hivatottsága van rá. Végül pedig szakkérdésekkel foglalkozó miniszterek ne tegyenek olyan politikai írá kijelentéseket, mint Klebelberg legutóbb a soproni diáksztrájk ügyében.

Ha így lesz, akkor majd lehet „szakkérdéseket” tisztán a tudomány szempontjából tárgyalni...

Ki őrzi az öröket?

Eckhardt Tibor legutolsó interpellációjában kétségtelen megállapítást nyert, hogy volt egy ülőpárt, melyben a polgárság bizonyos rétegeit felfegyverezték, hogy a főbbi polgárok esetleges „rendbontásaira” ügyeljenek. A Márffy-pörben kitűnt, hogy bizonyos polgárokot rendszeres óktatással arra neveltek, hogy a főbbi polgárok sorában „Miszter” szolgálatot végezzenek s őket esetleg bombával, kardvessél és uccai harcokkal megrendszabályozzák.

Ezről a jelenségről ma már nyíltan tárgyalnak nemzetgyűlésen és fővárosi bizottságban. Ezek a jelenségek ma már oly természetessé lettek, mintha a társadalom egységénél másképpen fenn sem volna tartható, mintha egyes polgárok ágya alatt és székényében okráci van elhelyezve — a főbbi polgárok magatartásának jellemzőiására.

Sokan talán haladást talnának abban, hogy ezektől a jelenségektől legalább már beszélni lehet s nem zárja két titok lakója, hogy a házfelügyelő és a segédházmaster „állambiztonsági megbízottok” s a titkos hatáskörök, hatósági hatalmat színelő, vagy bírói szerepeket napfényre kerültek.

A megnyitgatás azonban abból az okból kényes, mert nincs, aki ezeknek a jelenségeknek a törvényellenességét kétségbevonja. Még ma sem hallunk egyetlen szót sem, mely ezeket a felfegyverezéseket, felfegyverezéseket, kiképzéseket és gyakorlatizálásokat elítéli. A bíróság tehetősebb néhány tetteit fog elítélni, de a tettek mögött álló rendszer még nem került bíróság és ítélszék elé.

Már megtudtuk annyit, hogy kik „örökösök” rajtuk. De még mindig nem sikerült megértenünk, hogy ki őrzi vajon az öröket...

Katsinka Kornél
utóda
gyermekruha-
kötőlegések
üzlete
Budapest IV, Párizsi u. 1

Tisztelettel értesítjük mélyen tisztelt vevőinket, hogy
36 év óta fennálló cégünk
irant kedves vevőink hozzánk való bizalma oly nagy mértékben nyilvánult meg, hogy üzletünk és szalonunk megnyitását vált szükségessé. Előékenységünk jeleül felhívjuk kedves vevőink szives figyelmét
óriási méretű, rendkívül olcsó karácsonyi occasió-eladásunkra!

Eladásra kerülnek
feltűnően olcsó áron
a következő cikkek, a m. n.:
Téli kabátok
Átmeneti kabátok
Fiúköntények
Kötött mellények
Leányköntények
Leánykakalapakok
Bakfiakalapakok
Táncruhák
Játsszórúhák
Pymák
Gyermek kötött garnitúrák
Fiú- és leány-jehérmék
és azonkívül az összes rakitáron lévő gyermekruházat cikkek rendkívül mélyen lezállított árban kerülnek eladásra
Árunk közismerten a legjobb minőségű és a legelőrangú kivitelben készülnek

LUKÁCS IMRE
Fogászati rendelője
V. ker., Nádor uca 20. I. em.
Az összes fogorvosi és fogtechnikai műveletek végzése, kedvező fixelési feltételek mellett.
Délutól 9-től 1 óráig, délután 3-tól 6 óráig.
Szegényeknek klinikai rendszerű díjtalan rendelés (foghúzás, fogkezelés) kedden és pénteken délután 4-től 1/6 óráig

MOZGÓKÉP-OTTHON
ajánló: 4, 6, 8, 10
Amerika nagy világfilme
Gunnar Tojnäss legjobb alkotása
Felhők asszonya
A szerelem szigetén

KÖZGAZDASÁG

Az adómorál a kincstárt is kötelezi

Írta: HANN ARNOLD ny. h. államtitkár

Elnézőzött adórendszerünk ellen, a súlyos terhek előltekintve, főképp az aránytalan kivetések miatt egyre több a jogosult panasz.

Az élet követeli, hogy

a kereseti adó kivétele is más alapra helyeztessék.

Leghelyesebb lenne, ha az állam az egyes csoportok által fizetendő kereseti adót, az érdekeltek körök megkülönböztetése után, úgy, amint az ügyvédekéknél történt, kontingentálisan és az egyes csoportok önadóztatását végzendőnek. A kincstár is jól járna; az adókövetés igazságosan eszközöltetnének és az adókövetési és kezelési költségeknél óriási összegek lennének megtakaríthatók. Ha az egyes adózó fizikai és szellemi energiájának nagy részét az adóhatóságokkal való folytonos harcban nem öri fel, ha idegölő védekezés helyett nyugodtan foglalkozása után járhatna, keresete fokozódna és ennek hasznát a kincstár is látná. Helyképpen nincs is szükségünk adóvállalásra, hanem csak összerákásra és ezzel nagy igazságtalanság közébszóltatniék ki. Eddig t. l. sok esetben a bevallás mikénti eszközölése idegrendszer dolga volt. Előrs idegölt ember gyöngye vallomást adott és gyöngye idegölt erőset, — az utóbbi főleg átmattan éjszakai után.

Az intőz körök sokszor panaszoképpen hangoztatják, hogy az adómorál az adóelőklán hányzók. Az adómorált tényleg fejleszteni kell. Amde fejleszthetjük az adómorált, ha az állam, mely a vallomás beadását követeli, a könyvkvonatokkal felszerelt vallomásnak nem ad hitelt, anélkül, hogy a vallomás hitelességét megcáfoló adatok birtokában lenne!

Az adómorál nemcsak az adózót, hanem a kincstárt is kötelezi

és ez a morál jobban megóvhatná, ha vallomást egyáltalán nem is követelnék, hanem az adózó viszonyait legjobban ismerő csoportvezetőkre bízának a kontingentált adó igazságszerzősítését. A kereseti adó ilyen kivétele a jövedelemadóra is kihatással van.

Csak az egyéb forrásból (ingatlanból, tőkéből stb.) folyó jövedelmet kell megállapítani,

amelynek igazságszerzősítését nehézségekbe nem tőkőzik; de ennél is szükséges, hogy az osztó igazságszerzősítés mindenki szemben való alkalmazásáról ne feledkezzünk meg.

A vagyonadó lényegében igazságtalan, mert évente visszatér, úgy, hogy a naptrá szerinti kisértítható, hogy az ezen adó alapját képező vagyon mikor megy át a kincstár birtokába.

A társulati adó kivétele a legfontosabb. Társulati adót kötelesek fizetni a közkereseti, betéti, a részvénytársaságok, szövetkezetek stb., amelyeket röviden vállalatoknak fogok nevezni. Itt felülhítható azt a tételt, hogy: közgazdaságunk szándékával együtt jár az állam szándéka, tehát

módot kell adni közgazdaságunknak, hogy szándékosa magát.

Ehhez az államnak semmi aktív szerep, semmi főse segélyző akció nem járson. Az állam pénze nem arra való, hogy olyan vállalatot, amely nem képes önmagát fenntartani a viz színén, fenntartási, de joggal követelhetjük, hogy az állam a gazdasági élet fellendülését gátló rendelkezések meg ne nehezítse. A kormány az üzleti életet különböző tiltó rendelkezésekkel, kivételi s behozatalt engedélyekkel, nehézség vámközfesséssel stb. ne bontítsa. Cselekvési szabadságot kérünk az addigi szerződési szabadság helyett, amely utóbbi főképpen abban nyilvánult, hogy szabad volt óriási adókat és illetékeket fizetni. Tehát

a kormány engedje a vállalatokat nyugodtan dolgozni

s ne bocsásson ki naponta a munka nyugodtságát zavaró rendelkezéseket — a közgazdaság számára lesz. Ehhez azonban a mai nehéz időknél megfelelő új adózási rendszer is szükséges. Fontosabb ez, mint az aránymerleg behozatala, mely a gazdasági életnek fellendülését nem fogja megfojni, pedig ez a legfontosabb.

Parancsolóan követeljük a mai nehéz helyzet, hogy a vállalatok adómentes felértékelés által abban a helyzetbe hozzanak, hogy a bébeli státust elérhessék. Vagy legalább megközelíthessék. Ez azonban a ma érvényben levő adótervények miatt nem lehetséges. Szükséges tehát, hogy néhány esztendőre az adóalapnak a mai módszer szerinti megállapítása megszűntessék és az adóztatás más rendszer szerint történjék.

Legelőszérűbb lenne, ha

a magánvállalatok az életr forgalomnak 10-15%-a, a nyitendos számadásra kötelezett vállalatok pedig a kifizetett osztalék után fizetnének adót.

Nehogy pedig egyes vállalatok az osztalékukat túl csekély összegben való kiöntésével az állam bevételeit csökkenték, az adóalap minimumát az 1922. évi adóalapban lehetne megállapítani. De különben is meg vagyok győződve arról, hogy tényleg adórendszert mellé a vállalatok az eddiginél sokkal nagyobb osztalékokat fognak fizetni s így a részvényesek erőteljesebb adóalanyokká fognak válni. A kincstárnak tehát megfelelő bevételeit biztosítani kell, de emellett minden vállalatot abba a helyzetbe kell juttatni, hogy néhány esztendő múlva a szándékai műveletet befejezhesse.

Egy erőteljes gazdasági élet néhány év múlva sokkal több adót szállíthatna, mint amennyire a jelenlegi törvény végrehajtása körül fogyanatosított inkvizítorius eljárás után számítani lehet.

Ha végül az állami kiadások — szerzett jogok megsértése nélkül — a legszükségesebbre leszorítottak és a kiadások produktív celokra fordítottak, a veszteséges állami üzemek bérbeadásából pedig presztízshérdést nem csinálunk, remélhető, hogy az igazi szándék rövidesen be fog következni.

Új bankfőző. Már hetek óta beszélnek a Lezártítólóbank és Forgalmibank közeli egybeolvadásáról. Ezeket a híreket állandóan cáfolják. Ennek ellenére feltétlenül megbízható helyről úgy értesülünk, hogy a fűző már csak rövid idő kérdése, sőt arról is hírt adhatunk, hogy fűző esetén a két intézet részvényeit 1-1 arányban fogják kicserélni, vagyis minden Forgalmibank részvényért egy Lezártítólóbank részvényt fognak adni.

Változatlan a font és a korona relációja, annak idején, amikor a Nemzeti Bank a fonszámításra tért át, hírt adtak a lapok arról, hogy a korona stabilítása teljesen biztosítva van, mert az Angol Bankkal történt megállapodás értelmében a korona és font kuzmzet összekötötték, tehát a korona csak akkor emelkedhet vagy süllyedhet, ha a font kuzmzet a világpiacon megváltozik. Akkor ezt az ígértet senki nem vette túlkomolyan, azonban most, hónapok múltán, az objektív szemléző megállapíthatja, hogy ezen az egy téren volt alapja a koronastabilizációjába helyezett reményesség. Amíg ugyanis a dollár, frank, sokol, lei árfolyama az utóbbi hónapok alatt állandó hullámozást mutatott, addig a korona és font viszonya tényleg semmit sem változott.

Ki lesz a Kereskedelmi Bank vezérigazgatója? A Kereskedelmi Bank vezérigazgatói állása tulajdonképpen ezidőszorint betöltetlen. Amint értesülünk, ez a díszos pozíció a közeljövőben betöltésre kerül. Jól informált körökben két jelöltől tudnak: Hollós Odónról és Stein Emilről.

A polgárság érdeke azonos a nemzet érdekével. Ahol nincs gazdag és művelt polgárság, ott szegény és műveletlen az ország.
Polgár: ne légy közömbös. A jövőd van köcsán!
Küzdj magadért, mert mások ellened küzdenek!

SZÍNHÁZ

Mit tartogat a Vígsház és az Operettsínház?

(A Polgár tudósítójától.) Néhány nap óta ismét Budapestben tartózkodik Ben Blumenthal, a Vígsház és a Fővárosi Operettsínház trószájának elnöke. Blumenthal magával hozta Jack Hascelt, az ismert amerikai revürendező, ami különböző találgatásokra adott alkalmat a Fővárosi Operettsínház műsortervezőt illetően. Erre vonatkozóan illetékes helyen a következőket mondották munkatársunknak:

— A Vígsház és a Fővárosi Operettsínház a már megállapított program alapján benyújtja az előző jätékrendjét. A cél továbbra is az marad, ami eddig volt: a hazai irodalom reprezentálásának megszólaltatása mellett helyet adni a külföldi modern írónak.

— A Vígsház az Üvegépítő sikere miatt a közeljövőben nem hoz premiert, de már megindultak az előkészületek Bernstein új darabja, „A tükörfolyosó” bemutatásának. Ezzel a darabbal a hatások nagy-mestere, Bernstein még a legszigorúbb kritikusai személgven nézve is bevontat a komoly irodalomba, anélkül, hogy bravúros színpadtechnikai erejéből vesztett volna. A tükörfolyosót Laczko Géza fordította, Bródy Júl rendezte és főszerepelt Gombaszögi Frida, Dunis Pál, Rajnai Gábor és Gasi Mariška játsszák. Ezzelal először jut nagy szerephez Béla Miklós.

— A tükörfolyosó bemutatója után ismét Darvas Lilli jut művészetét megcélító feladathoz. Külföldi darabban lép fel, egyelőre még névben megállapítva, hogy miben. Utána Paul Gerardynak „La noc d'argent” című színműve következik, az utolsó évek egyik legszámottevőbb irodalmi eseménye Varsányi Irénnel és Hegedűs Gyulával az öregedő házaspár szerepében. A bemutatók között sor kerül A testőr és az Antónia repitőre is. Előbbit Darvas Lilli és Rajnai játssza.

— Darabot ír a Vígsházának Szép Ernő is „Ázra” címen és új vígjátékot ígért Heltai Jenő.

— A szezon végre van szervezve Reinhardt társulatának vendégszereplése.

— A Fővárosi Operettsínház most amerikai revüre készül, utána bemutatja az „1001 éjszaka” szantén revüszert kiállítással, majd Martos-Husza „Hajótólvaszat” című operettjét.

Még a szezonban sor kerül az alhunyt Jacoby Viktor műveiből összeállított operette, amelynek szövegén most dolgozik Martos Ferenc. Ennek zenei egybefűzését Szirmai Albert látja el, aki Amerikától való hazatérése után hozzáfog a partitúra elkészítéséhez.

Mint a fenti értesülésekből látható, a Vígsház és a Fővárosi Operettsínház az eddigi tervek szerint a közeljövőben hét magyar és négy külföldi szerző előtt nyitja meg kapuit.

• Kezdő színpadi írók ostroma. Soha még egy szezonban nem várt annyi kezdő színpadi író avatása, mint az idén. A Nemzeti Színházban, amelynek színpadja csak a legutóbbi esetben jut szőhöz a kezdő író, az idén már debütált új unice: Somogyi Gyula a Karamasov dramatiájával. Sorra várt Bibó Lajos „A juss” című parasztrádiájával és Thurly Lajos „Órzo néni” című falusi játéka (ez utóbbi a Kamara Színházban). Mindketten kezdők a színpadon. Az Uniónál két jeles regényíró első színdarabja Surányi Miklósé és Kodalányi Jánosé, vár bemutatásra. Itt említhetjük még Török Rezsőt, aki eddig csak kabarédarabokat írt és Földy Jánost, aki „Jagyzöngy” című darabjával mutatkozik be mint drámaíró. H. Gál Mózes „Az idegen” című vígjátékát a Renaissance vette meg. Mint láthatjuk tehát, a régi gárdával egy egész új generáció száll síkra.

• Kubelik mint zeneszerző mutatkozik be Budapestben. Kubelik Jant, a hegedűművész jobban ismerik Budapestben, mint bárhol a világon. Itt kezdte tüneményes pályafutását és felesége Széll Marianne révén sokat megfordult a pesti társaságban. De bármennyire népszerű Budapestben Kubelik, a virtinó a komponista Kubelik majdnem ismeretlen. A mester ugyanis csak a legutóbbi időben tért át a zeneszerzésre. Eppen azért, mint most pesti impresszióért értesítette, korá tavasszal zeneiári hangversenyt akar adni a Zeneakadémián, amelynek keretében mint komponista mutatkozik be és eljuttatja VI. és VII. hegedűversenyt. Kubelik már most bejelentette, hogy a pesti hangverseny jövedelmét jätékony-célra adja.

SENZÁCIÓS SZÖRME-
UJDONSÁGOK ÁRBAN MINŐSÉGBEN ELKÁN GYULA VII., KÁROLY KÖRÚT 19. SZÁM

A Georgia nagy tranzakciója. Tűzdeli körökben a Georgia várható nagy áremelkedéséről beszélnek. Ertesülésünk szerint az áremelkedés alapja az a nagyüzemi export-szerződés, melyet a Georgia angol és indiai cégekkel kötött nagy mennyiségű cukor kisértíltására vonatkozóan. A cukort Finnán és Trizentán át szállítják ki a kaposvári gyárból, mely csaknem a határon, tehát export szempontból elsőrangú helyen fekszik.

Kisebb lakatos-üzemelt kivül levő

Svájcz csoport tárgyal a Mág. megvételéről. A Magyar Államános Gépgyár részvényeit egy idő óta evajéki pénzszoport vásárolja. Ertesülésünk szerint arról lenne szó, hogy ez a csoport bevonnul a gyárba, mely egy külföldi gyár magyarországi letelepedés alakulna át. A tárgyalások egyébként még meglehetősen kezdetleges stádiumban vannak.

Férjhez Adunk Minden Leányt
adandó leányának paplant addig ne vásároljon, mert mi saját készítményű „ideal” paplant, igazán jó minőségűt, kivitelben és ne hallgasson hangzatos, megfeszítő hirdetésekre. Felhívunk minden asszonyt, ha paplant akar vásárolni, menjen a szakma legnagyobb paplangyárába.
Sándor paplangyár, főüzlet: IV. Kamermayer Károly uccsa 1. — Gyár: IX. Üllői út 31. szám

• **Mirandolina.** Az Operaház legutóbbi bemutatója Hevesi Sándor kitűnő stílusrezekérei tett tanúságot. Mozart egyik feladására merült színpadi művészet, Goldoninak „A fogadósnő” című vígjátéka szövegét szépen és nagy magyar nyelven applikálta és így a Mozart-repertoriár egy szép művel kibővítette. A szereplők: Sándor Ersei, Halász Gitta, Szende, Palaty, Gábor és Marschalkó Rózi a bájos hangulattal művet minden részletében sikerre vitték. Títtel biztossan vezette az előadást.

• **Fél heivárrakkal** kerül szíre a Kisértekek vasárnap délután a Renaissance Színházban.

• **Dr. Knock.** Pénteken, december 5-én mutatja be a Magyar Színház Romaine világhírű remekművét, Dr. Knock-ot, mit a párizsi Comédie des Champs-Élyséesben eddig 300 szíjzottak. Csupa mulatság, kicsapongón jöködvi szatíra a Dr. Knock, amelyet zseniális vídámúsága miatt Mollero remekeihez hasonlított a francia kritika. A darab címszerzője, Knock dr.-t a sarlatán orvost, Csorlos Gyula fogja kreálni.

• **Ki habája vagyok én.** Szombaton, december 6-án mutatja be a Belvárosi Színház Felix Gaudera *La dame de chambre* című bohózatát. A példátlanul mulatságos, franciásan elmos és merész darabban, amely apérizsi Athénés Színház legnagyobb sikere, magyar címe: *Ki habája vagyok én*. A világhírű francia bohózat hírlásabb fűszerepei *Titkos Ilona, T. Mátyás Ersei, Kertész Dezső, Tarnay Ernő, Hahnel Aranka* játsszák.

• **Minden gyerek esokoládt** kap a *Vidám Gyermekszínpad* (Csengery uca 68) vasárnap délután előadásán a Cokoládésországban.

• **Kétezer szív könnyes mulatsága.** csengő kacagás, elábrándozása kísérte a *Városi Színházban* az *Iglói diákok, Farkas Imre* edés, szerelmes, dalos diákforténetének első előadását amelyet pénteken és vasárnap ismételnék meg. *Palló Imre, Sziklay József, Köszegi Teréz, Horti, Sik, Szirmay Gábor, Tarnay* viláki színpadra a kedves történet dörög alakjait.

• **Forgács Rózi Kamaraszínházban** ezidőt első nagy sikere *Schönherr: A Föld* című komédiája, melynek második előadása 30-án, vasárnap délután lesz.

• **Mintha minden előadás premier volna,** olyan lelkes hangulat kísér a *Városi Színházban* az *Egy új Velenében* gyönyörű Strasse-Keringő, ötletes, hangvilág Mancs, Székely, Halimcs, Erzsébet játszanak el, gúlatos, fordulatú történetét, amelyet Kolbay Ildikó, e héten esütörtökön és vasárnap este.

László Vacuum
73-05 71-02
V. Vilegrádi uca 8 II, Zsigmond uca 24
Takarít, mosó, fű, bővítéses
szőnyegeket javít és mos

• **Wegener új Sacha Guitry-darabban** lép fel szombaton és vasárnap a Renaissance Színházban. A nagy művészek, aki a *Jaqueline*-ben óriási sikert aratott Bécsben, ez lesz az utolsó két fellépése.

• **Nézze meg a hírdetéslopokon** a *Városi Színház* helyarált.

• **A Bnabury — 25-édször.** A *Vigszínházban* vasárnap délután jubiláris előadás lesz. Huszonötédször kerül szíre a *Bnabury, Wilde* pompás vígjátéka.

• **Paul Géraldy: Almer, Szeretni** a címe *Szinti Gyula* fordításában *Géraldy* híres darabjának, mely Párizsban, Bécsben és Berlinben évek legnagyobb sikere. A *Renaissance Színház* jövő péteken mutatja be a nagy költőnek ezt a minden költői szépséggel ékes gyönyörű darabját a szerelomról. Hatalmas szerepeket játszanak benne: *Simonyi Mária, Somlay Artúr* és *Töray Ferenc*.

• **A Fővárosi Operatszínházban** pénteken adják övönedszer a *Nótás kapitányt, Farkas Imre* rendkívül népszerű operettjét. A premier ragyogó együttese jútsza minden este a hálás szerepeket. Vasárnap délután a *Drótosót* kerül szíre.

• **Erdőkészítő, költői és mulatságos jelenetek** váltakoznak az *Uveepöbén, Molnár Ferenc* új vígjátékában. Az első felvonás idilljét követi a mulatságos, mozgalmas, drámai vergődés lakodalom és azután következik a harmadik felvonás rendőrségi képe, amelyben egymást érik a viharos kacagások. Mindegyik felvonás után szántalanszor kitapsollják a kitűnő szereplőket. Minden este az *Uveepöb* adják a *Vigszínházban*.

• **Ma Wegener fellépése** a Totentanz-ban. (Renaissance Színház, 1/8 órákor.)

• **Félnyolekor kezdik szombattól** a *Városi Színház* előadásait.

Karácsonyra leszállított Radónál,
áron vehet, prizmás és színházlátcsövet, rodilt, síf, ping-pong-látéket, fényképezőgépet
IV. Egyetem tér 5. sz.
Vétel. Csere

Demokrácia

Irta: dr. MARCZALI HENRIK egyetemi tanár
II.

Azok a népek, melyek a népvándorlás óta Európa nemzetét alkotják, éppen nem voltak demokratikusak. Lehetetlené tette azt az új hon szerzése és megvédése, mi katonai szervezet, erős fegyelmű és engedelmesség nélkül végrehajtható nem volt. Mindezt királyság, rendi beosztás, jobbság fejlődött. A polgári elem, minden demokrácia sarkalata alapja, hiányzott, vagy ahol megmaradt is, elcsenevezett és politikailag alig tett szót. Kivételet a tekintetben csak a évdi óskatonok képezték, melyeknek erős, edzett paraszt és pásztor lakossága egymás közt egyenlő volt és hazáját, szabadságát meg tudta védelni úgy a Habsburgok, mint a hatalmas burgundi hereg ellen.

„A leányzó csak aludt, de nem halt meg”. Királyok uralma, nemesi felsőbbsége alatt is tovább élt a szabadság szeretete; az a szinte természetes tudat, hogy az ember „politikai lény”, joga és kötelessége is részt venni a közügyekben. Hiányzott a költött elfojtani parasztlázadási nálunk is, de még gyakrabban a nagy nyugati országokban! Milven régi az a mondás: mikor Ádám ásott és Éva font: ki volt akkor a nemes ember! Lassan-lassan rendelkezést el a polgárt is, igaz hogy csak utólag. Kívéve Felső-Olaszországot, hol a város állam volt, és kivéve a német Hansa tengeri önálló hatalmát, a városok mindenütt az uralkodók oltalma alá bújtak, hogy az megvédje őket a garáda urak ellen...

A szabadságnak, még inkább az egyenlőségnek csak egy erős támasza maradt: az egyház. Hisz minden keresztény, akár király, akár pór, egyaránt az Ur lementénye. Mikor IV. Béla királyunk nem akarta kinevezni zágrábi püspöknek Timótot, IV. Orbán pápa így ír hozzá 1266. jan. 21-én: „Hüba engedte a személyek rendjét, mert az Ur azt részesíti helygelmében, akit akar, mert látja nemes személyes tekintet. Nem is gyaláz meg legód a szegény ember, ha jobb vagy haladalmat foglal helyet, ha megemlékezel a legfőbb királyról, ki asztalának társainak helyettesül, és mi még több bírodalma örökösül szegény halálozokat választott.”

Ez a szabadságról nagyon ki volt fejlődve az e honba telepedett magyarban. A vérszerződésnek második pontja így szól: bármit szereznek munkájukkal, abból senkit ki ne zárjanak. Ez természetesen elsősorban a ladiaskunyára vonatkozott. Ebben a pontban ezek a harcos népek nem ismerték tekintet, tekintélyt. Mikor Klotwig király, a frank birodalom megalapítója győzelem után szótsoztotta a szákmányt, több értékes ényét feltehető. Egy frank vitéz ezt észrevette, felkiáltott, hogy ezekre mindnyájuknak van joga és baltájával szétzúzta a kincseket. A királynak ezt ott szó nélkül el kellett tűrnie, de aztán módot talált, hogy az alkalmaian „egyenlőt” kitegye útjából.

„Isten és az egész közég szava”, írja a krónika, „hogy mindenki a kijelölt helyen fegyveresen, vagy ahogy van, pontosan megjelenjen, a közég parancsának és tanácsainak meghallgatására”. Aki pedig ezt a parancsot kellő ok nélkül megvetette, azt színya mód szerint kettévárták, vagy vésztét ügynek tették ki, vagy a közég szolgaságba hajtották igralom nélkül. Mert csak az ilyen bűnök és kihágások választották el az egyik hant a másiktól, különben hogy lehetett volna az egyik nemes, a másik nem nemes, holott egy apától, egy anyától származtak, ha csak az ilyen bűnök nem okozták volna. Tehát a teljes egyenlőség magyarok közt az alapelv. Ugyanacsak a krónika szerint a vezéreket is a közég választotta és ez a szokás fennmaradt Géza fejedelem, Szent István atya koráig. Ezt az egyenlőséget aztán megszüntette a kereszténység. Mint a krónika mondja: „az találták akkor tisztségre alkalmasabbnak, ki előbb tört át a keresztényiségre”.

Kiváncsi vagyok...

Kiváncsi vagyok: azon a napon is „királyi”-nak neveztek-e az egyetemet, mikor a halgatót felfegyverezték a király ellen?

Kiváncsi vagyok: vajjon Ulaiv már az új hiszszobályok alapján csapható-e börtökájjával a padot a — Márffy-féle tárgyaláson?

Kiváncsi vagyok: miért kellett a fajvédőknek a címtáblájukat „Nemzeti Függelékenység Pártja”-ra átítenni: vajjon eddig előtt állnak-e, vagy kibővített az üzenetét?

Kiváncsi vagyok: vajjon a polgárság egységét azaz lehet-e megteremteni, hogy minden héten alakul egy új párt, mely ennek az egységnek a programját hirdeti?

Nők a politikában

A mai váladagos időkben a nő feladata és kötelessége a réginél fokozottabb mértékben, a sönval ideális értelmében: nőnek lenni. Nem elég az most, ha valaki jól feleség és gondos anya, vagy foglalkozásának rabszolgája, mert a nő a mai történelmi fontosságú időkben nem élheti csupán csak a saját egyéni életét. Kell, hogy a szellemi áramlatoknak élhető eleme legyen, kell, hogy aktív részt egyen a politikai és közgazdasági életben, kell, hogy teljesítse azt a feladatot, amit a haza rávó, mint munkás polgárára; kell hogy a nő kibontakozék nem szélsőségesen, nem egyoldalulag, hanem sokoldalúan, minden tehetségeivel, mint a királyi szézevelő róza.
Dr. Szentirmay Imréné.

Demokrata sikerek Németországban

A németországi választási mozgalom mindinkább több jelet mutatja azon kijózanodásnak, mely a választók nagy tömeget mindennemü kilengéstől a józan gondolkodású kibéppártok táborába egyeztet. Különösen a jól megszervezett polgári demokrata párt választási kitalásai javulnak napról-napra erőteljes arányokban.

Hogy a demokraták helyesen eszelekedtek, amikor a blokk felbontása által az új választások kírásait kieroszakolták, mutatja a választási harc eddigi fejlődése és bizonyos időközli választások eredményei. A ligárság és munkásság tömegesen fordul el a fajvédőktől és kommunistáktól és napról-napra nagyobb tömegekben eszaloktak a demokrata pártokhoz. Így a legutóbb lezajlott hamburgi városi választásoknál a fajvédők új súlyos vereséget szenvedtek, hogy a városi szénátásban megszűntek nyéznek lenni. A kommunista szavazattal felére, a fajvédők egyharmadára (37.757-ről 18.350-re) súlylyedtek. Pozíciójukat megtartották a polgári demokraták és a mérsékelt szociáledemokraták, kik együttösen többséget képeznek és átveszik a hatalmas város vezetését.

Ahált tartományban hasonló eredményeket hoztak a választások. Oldenburgban szintén legyűrték a polgári demokraták és mérsékelt szociáledemokraták a kommunistákat. A borségi kerületekben a demokrataszavazatok mindenütt hatalmas arányban szaporogtak. Itt választották 764 polgári demokrata és 719 mérsékelt szociálista bizottsági tagot. Kommunista és fajvédők kibuktak. A vareli kerület összes részében megkötszereződtek a polgári és demokrata szavazatok.

A képviselőválasztási mozgalom az egész birodalomban nagy heveséggel folyik; a mérsékelt kibéppártok győzelmét várják.

SPORT

× **Sportprognózis.** A futballszórón vége földi; még három vasárnap s befejezdnék az ősz díjmérközések. Az utolsó novemberi vasárnapra még nemzetközi meccs is jutott. A vasutasok derék csapatát, a *Törökcs* látja vendégül a zágrábi elcsapatot, a főiskolai jellegű HASK-ot. Zágráb sokszoros bajnokcsapatának játéka bizonyosan megfelelő összehasonlításra ad alkalmat a magyar és horvát futball közt. A bajnokságban az FTC—Vasas mecs a legfontosabb, mert a II. helvet dönti el, de a többiek sem érdektelenek. Tippetűsünk a következő: Törökcs—HASK, Hungária út, Törökcs egy góllal győz; FTC—Vasas, 11661 út, döntetlen; MTK—KAC, Hungária út, MTK egy góllal győz; III. ker. TVE—BTC, Batár uca, III. ker. két góllal győz; Zugló—NSC, Millenáris, döntetlen; UTE—BEAC, Lágymányos, UTE három góllal győz. A II. osztályban a TTC—Héparos mecs a legfontosabb; de nem lesz könnyű a 33 FC győzelmé sem az ETC, s az Ékszerészeké a KTE ellen sem.

× **Vívás.** A vívóterekben már nagy élet van. Az öregek közül sokan nem fognak többé a plansra lépni, de a versenyzők zöme erős tréninget folytat. Különösen nagy vívóélet van az NVC-ben, ahol a világhírnök Pósta, Agai, Petschauer, Sényi, Szűcs, Mészáros, Grauer Sándor, Gábor József, Hajdu János és még sokan intenzíven vínak. Santellinél Hollosy, Krenesoyt, Mészáros Ervint, Kovács Andort, a törvívók közül Hajdut látjuk munkában. A klubok közül a MAC, a WVC, a VAC, a BEAC-ban erős munka folyik. Vén fűk termeiben Rozgonyi, Paulkoviccsal az élen dolgozik ambiciózus vívógárda.

Felölös szerkesztő: Dr. Hajdu Marcel
Felölös kiadó: Zsomber Géza
Laptulajdonos: „A Polgár” kiadóvállalat

Világhírű nevek — világhírű filmek a **KAMARA** holnapi premierjén
Két katicabogár A szerelem szigetén
(Bessie Love) Genius-film (Gunner Taines, Karina Bell) Star-film

POLGÁRI SZERVEZKEDÉS

Készüljünk a választásokra!

Úgy leng az a felírás a demokráta párt lobogóján, mint harcra jelszó egy élet-halálharcra előestéjén. Azt jelenti ez a felhívás, hogy

meg akar-e maradni a polgárság, vagy prédája akar-e lenni elcsönvesztett erőnek?

A közel, mellyel alkotunk és dolgozunk: vezgyük kezünkbe sorsunk intézőit! Ne legyünk tanúnyúk és közömbösök, mikor a magunk és családunk életéről van szó.

Nem engedjük, hogy az egész polgárság Bilitára kerüljön!

Ne keressük a békét az engedelmességben, hanem a komoly és átgondolt harcban. Előtekérlek és tisztelőnkül van szó! A polgárság átgondolt és szisztematikus mindenütt kitértette a demokrácia, a joggyenlőség, a gazdasági igazság védelméért. Siessünk a polgári szervezetek sáncát közé és legyünk készen a felszabadító küzdelemre!

Értetek vagyunk, polgárok. Erősítetek bennünket!

Országos Nemzeti Demokrata Párt (Telefón 25-10, 198-05.) Hivatalos helyisége: (VI. ker., Teréz körút 7.) A pártvezetőség elnöke: dr. Vázsonyi Vilmos, tagjai: dr. Benedek János, Fábian Béla, Pakots József nemzetgyűlési képviselők, dr. Bródy Ernő volt nemzetgyűlési képviselő, dr. Baross Marcel a községi demokráta párt elnöke és a kerületi demokráta szervezete elnökei.

Kelenföld-Lágymányosi Polgári Kör. (Gellért körház, Telefón József 85-47.) Elnök: Bocsey Antal társelnök: Kramer Adolf, főtitkár: Bokros Béla.) Pártnap: esütörtök.

A Lágymányos-Kelenföldi Polgári Kör jótekönyvségi osztálya december hó 6-án, szombaton este 8 órákor szegény gyermekek felruházására, elhagyott, beteges és öregek felségélyezésére műsoros jótekönyvet rendez. A kör ezen estélyére felhívjuk olvasónk figyelmét. A körnek a nemes cél elérésére irányuló tevékenységét megemérendi az I. kerület polgárainak gyémántját. Igén nagy a nyomor mindenütt. Különösen nagy az első kerületben, a Lágymányoson és Kelenföldön.

II. ker. Demokrata Kör (II. Margit körút 40. Telefón 42-88.) Elnök: budai Hann Arnold, társelnök: Zboray Gyula, Lissauer Emil, úrv. alelnök: Csefői István, főtitkár: dr. Löffler Vilmos. Pártnap: szombat.

III. ker. Demokrata Társaság. (III. Kőrösi uca 1.) Pártnap szerdán. Elnökök: dr. Fürösvári Miklós, dr. Orová Zsigmond, társelnökök: Berzók István, Weisz Lipót, Steiner Dezso, Lissauer Emil. Ügyvezető elnökök: Miklovics Vazul, Földes Armin. Főtitkár: Hauser Béla, Breuer Endre, Kiss Sándor.

A párt november 26-án ülést tartott, melyen szervezkedési ügyekkel foglalkozott, dr. Fürösvári Miklós elnök részletesen ismertette a szervezkedés kérdését és a Polgár megindulásának nagy fontosságát. Zimmermann Dezso a jőzsefvárosi demokráta kör ügyvezető alelnök beszámolt a Polgár című lap megjelenésére vonatkozó munkálatairól és aktuális gazdasági kérdésekről tartott előadást. Steiner Dezso a helyi szervezkedés fontosságát hangsúlyozta. Az elnök indítványára a pártvezetőség a Polgár megjelenése alkalmából dr. Vázsonyi Vilmos pártvezető táviratlag hívóúzi és táviratlag fejezte ki üdvözlését a miskolci demokráta pártnak.

Hétén, december hó 1-én este 8 órákor Sándor Erzsébet hírlapíró előadást tart, mely után társasvacsora lesz. Az előadás és vacsora a körtagokat és családjaikat ezúton is meghívja a vezetőségre.

Belvárosi Demokrata Pártkör. Az Országos Nemzeti Demokratapárt felbontalmazása folytán megalakult a Belvárosi Demokrata Pártkör, melynek ideiglenes vezetésével dr. Posta Sándor bízott meg. A vezetőség tagjaival Deutch Mór, dr. Popper Tóthor, Székely Vilmos, Polnauer Béla, Polnauer Lajos, Breuer Armand és Solymosy Márton bízták meg. A szervezési munkálatakat dr. Simonyi Simon és dr. Faragó Andor végzik. December 4-én, esütörtökön este 7 órákor tartja az új vezetőség első ülését a Modern kávéház helyiségében (Eskü tér 8.), melyre ez úton is meghívja a demokráta polgárságot.

Lipótvárosi Demokrata Kör. (V. Koháry uca 1. Telefón 69-76.) Elnök: dr. Gál Jenő, társelnökök: dr. Bedő Mór és Zala Zsigmond, főtitkár: dr. Bauman János, titkárok: dr. Grünwald Barna, dr. Grünner Endre. Pártnap kedden.

Központi (VI. ker.) Demokrata Kör. (VI. ker., Teréz körút 7. Telefón: 25-10, 198-05.) Elnök dr. Vázsonyi Vilmos, ügyvezető elnökök: dr. Benedek János, dr. Bródy Ernő, főtitkár: Pusztai Károly, titkárok: dr. Földváry Béla, Herceg Béla.

„A Polgár” megjelenése alkalmából a Központi Demokrata Kör szombaton este lelkes hangulatú gyűlést tartott. Szalay Mihály lelkes szavakkal, majd Vázsonyi Vilmos gyűjtő beszédben mutatott rá a pártjaitó nagy jelentőségére. A nagy számban megjelent párttagok hatalmas óvaclóban részvették Vázsonyi Vilmost és üdvözölték a Polgár megteremtőit dr. Hajdu Marcelt és Zombor Gézát. Az előzetők gyűlést dr. Földváry Béla főtitkár és Kemény titkár végzőkkel imponans eredménnyel. Terézvárosi Demokrata Asztaltársaságok, I. Reisz

Dávid-asztaltársaság (Karibás vendéglő.) Elnök: Reisz Dávid. Ügyvezető-elnök: dr. Reiner Ede. Pénztáros: Nobel Károly. — II. **Demokrata Barátok Asztaltársasága** (Központi Demokrata Kör). Elnök: Kivovics Károly. Alelnök: Kemény Ignác. Pénztáros: Kramer Lipót. — III. **Ledermann Mór-asztaltársaság** (Bátori kávéház). Elnök: Ledermann Mór. — IV. **Bródy Ernő-asztaltársaság.** Diszelnök: Bródy Ernő. Ügyvezető-elnök: dr. Erős Gáspár. Pénztáros: Lukács Márton. — V. **Turul-asztaltársaság** (VL, Szondi és Felsőerdősor uca sarok vendéglő). Elnök: Haupt Samu. Társelnök: Kocsos Sándor. Pénztáros: Haupt Adolf.

Erzsébetvárosi Demokrata Kör. (XIV. v. ker. VII. ker., Király uca 65. Telefón József 119-37.) Elnök: dr. Fábian Béla. Ügyvezető-elnök: Magyar Miklós. Főtitkár: dr. Lányi Géza. Pártnap: esütörtökön.

November 27-én, esütörtökön dr. Kun Andor hírlapíró tartott érdeklézőtő felolvasást „Amerikai kőborlásán” címen, utána Stella Adorján, a „Pesti Napló” munkatársa, derítette fel jőzsu humorával a hallgatóságot. A felolvasásokat társasvacsora követte.

Erzsébetvárosi Nemzeti Demokrata Pártkör. (XV-XVI. v. ker. VII., Damjanich uca 51, Aréna út sarok. Telefón: József 45-29.) XV. v. ker. pártelnök: dr. Kiss Ferenc, XVI. v. ker. pártelnök és ügyvezető-elnök: Benedek Dezso, társelnökök: Tolnai Béla, dr. Kerekes Ödön, Ledermann Dávid, Kertész Antal, Nemes Ferenc, Reisz Vilmos, főtitkár: Radvány Jenő, titkár: Kondor László, hírnagyok: Kanizsai Dezso, dr. Kröh László, Schanzer Béla, Werther Mór, könyvtáros: Weiss Hugo, igazgató: Kondor Rezső. Minden szerdán pártnap, minden szombaton társasvacsora.

Szombaton, 29-én este 8 órákor a kör gyermekfelruházási akciója javára hangverseny lesz, melynek eredményéből a kör vezetősége 50 gyermeket akar a karácsony alkalmából ruházattal ellátni. A gyermekfelruházási akció bizottságának vélnökségét Vázsonyi Vilmosné vállalja, akinek személyes közreműködése mellett Benedek Jánosné, dr. Kiss Ferenc, Benedek Dezso elnökök, Tolnai Béla, Radványi Jenő főtitkár és Ungar Manó pénztáros buzgólkodnak.

Erzsébetvárosi Demokrata Kör. (XVI. v. ker. VII., Thököly út 80. Telefón 81-31.) Elnök: dr. Fábian Béla, ügyvezető-elnök: Böhm Kálmán, társelnökök: dr. Ballagi Ernő, Magyar Miklós, Fuchs Lipót, főtitkár: dr. Fabricszky Andor. Pártnap: szerdán.

A demokráta pártnak ez a legújabb alapítási kerületi szervezete máris nagyon szép eredményeket mutat fel. Összejövetelek egyre látogatottabbak lesznek. A jővő héten a vezetőség „A Polgár” tiszteletére társasvacsorát rendez, melynek közelébbi dátumát a meghívókban fogja közölni.

VIII. közigazgatási kerület Demokrata Párt-szervezete. (Elnök: Hajdu Marcel dr., társelnökök: Zombor Géza, Körömczy Zoltán dr., Weiller Ernő dr., főtitkár: Vitéz Aladár, pénztáros: Devai Jenő és a három választókerület 4-4 kiküldöttje.)

Jőzsefvárosi Nemzeti Demokrata Pártkör. (XVII. v. ker. VIII., Rákóczi út 41. Telefón: József 94-93.) Elnök: dr. Weiller Ernő, társelnökök: dr. Körömczy Zoltán, dr. Kunos Ignác, Vörös János, főtitkár: Vitéz Aladár. Pártnap: kedden. Társasvacsora: szombaton.

A kör e hó 22-én műsoros estélyt rendezett. Szombaton 29-én este 8 órákor lesz a gyermekfelruházási akció nagy művészhangversenye, melyre a párttagokat és családtagjaikat ezúton is meghívja a vezetőség.

A hangverseny pontosan 8 órákor kezdődik, kiváló műsorral, Belle Gabriella az Operaház tagja, Schiek Magda és Gertler Endre hegédművész a 16-szeseplők. A művészhangversenyeket Fekete Mihály a Vigami Bizottság elnöke rendezti.

A Jőzsefvárosi Nemzeti Demokrata Pártkör (XVII.) Rákóczi út 41. szám, Kedden december hó 2-án este 7 órákor dr. Weiller Ernő elnöklétsével választmányi ülést tart. Utána Vitéz Aladár főtitkár előadást tart a magyar kereskedelem és ipar válságáról.

Jőzsefvárosi Polgári Demokrata Kör (XVIII. v. ker. VIII., Dery u. 16. Elnök: Zombor Géza, társelnök: dr. Hajdu Marcel, ügyvezető alelnök: Zimmermann Dezso, főtitkár: dr. Nájai Jenő, Vezető hírnagy: Steiner Mór. Pártnap esütörtökön, Minden hó első szombatján Kulturstély és társasvacsora Szerdán f. hó 26-án az Ifjú Demokraták taggyűlését tartottak, melyen sok új tag jelentkezett. Dr. Vété Miklós ügyvezető-elnök tartott nagy sikerrel előadást: „Liberalizmus és Demokráciáról” Grünwald Sándor általános helyesléssel mellett beült az ifjúsági szervezkedésének fontosságáról.

A kör szombaton 22-én „A Polgár” megjelenése alkalmából Zombor Géza elnökele alatt taggyűlést tartott a tagok imponans részvétel mellett. Zimmermann Dezso ügyvezető-alelnök lelkes beszédben ismertette a pártjaitó fontosságát, Freund Dezso műépítész Zombor Gézát és Hajdu Marcel dr.-t „A Polgár” megteremtőit köszöntötte.

Jőzsefvárosi Nemzeti Demokrata Pártkör. (XIX. v. ker. VIII., Baross uca 84. Elnök: dr. Körömczy Zoltán, Társelnökök: dr. Balkányi Vilmos, dr. Breuer Miksa. Alelnök és főtitkár: Román Ernő. Gazda: Weisz Sándor. Pártnap: szerdán.)

November 26-án, szerdán este Magyar József „A Demokrácia Magyarországon” címmel tartott magas színvonalú előadást. Kiemelte, hogy a városi polgárság bírsko lehet őseire, a cehékre, és azok tevékenységére. Leles szavakkal szólítja fel a polgárságot, hogy szakítson meg minden összekötést az álliberálisokkal, ehredjen fundatúra, szervezeten álljon hivatali vezére, Vázsonyi Vilmos mellé és érte meg, hogy a dolgozó polgárság, a tőrévő munkásmeződek és a földtelen emberek és nincstelenek csak együtt győzhetnek.

Szerdán, december 3-án este 7 órákor ismeretterjesztő és propagandaciklus első estélye. Targy-sorozat: L. Taggyűlés a választókerületek beosztásáról. 2. dr. Erdősi Aladár főorvos előadása viteltől és mozgó képekkel. 3. dr. Havas Miksa udvari tanácsos, a Cobden-szövetség igazgatója előadása a szabadkereskedeletről.

A XIX. választókerületi jótekönyvű helygyűjtés. múlt héten megalakult. Elnökség: Fenyvesi Aladárné, Román Ernőné, dr. Vadász Pálné, Veszitz Bélné, Hold Sándorné, dr. Szentes Józsefné, Fráter Dezsőné, Hold Sándorné, Hegedüs Simonné, Hegedüs Erzsébet.

A gyűlés megindult és már az első hét eredménye 6 millió korona és sok ruháné. A gyermekek felöltözötége december közepén lesz.

Ferenfvárosi Nemzeti Demokrata Kör. (IX., Fene körút 1. Telefón: József 49-78.) Elnök: Pakots József. Társelnökök: Anyai Sándor, dr. Keóneh Boldizsár. Főtitkár: dr. Balla Ernő. Pártnap: esütörtökön, társas vacsora szombaton.

A Polgár első számából a párt-és körvezetés névsorából tördelési hiba folytán kimaradt a vezetőség négy kiváló tagjának, dr. Lendvai Andor főtitkárnak, dr. Neuwell Sándor ügyésznek, Radvány György hírnagyának és Heimler Rezső könyvtárosnak a neve.

Esütörtökön, 27-én pártvacsora volt, melyen az újracan megválasztott vezetőséget és az új tagokat ajutták. Szombaton, 29-én pedig a gyermekfelruházási bizottság rendezett nagyszerű hangversenyt, melyen Radnai Erzi operanékesnő, Sándor Olga zongoraművész, Radó Sándor és Fehér Artur színművészek, valamint Hannover György hegédművész lépett fel.

Ifjú Demokrata Párt Vezetősége. (I. ker., dr. Kálmán Lőrinc, II-III. ker., dr. Radó Sándor, V. ker., Enyedi Emil, Faludi György, Gál József, VI. ker., Pothó József, dr. Rosenberg Benedek, VII. ker., dr. Fabricszky Andor, Falus Sándor, dr. Virág Gyula, VIII. ker., Zimmermann Dezso, dr. Vété Miklós, Somogyi Zoltán, dr. Budas József, IX. ker., dr. Kovács István, Pakots György.)

Újpesti Nemzeti Demokrata Párt. (Dr. Kiss Sándor elnök, Schwarz Ignác társelnök, Dr. Antal Endre, Negyedi Szabó Béla, Gümöri Vilmos, Ludvig H. Endre alelnökök, Dr. Spitzer Sama főtitkár, Solti Gyula titkár.)

Rátospalotai Nemzeti Demokrata Párt. (Félt Gábor elnök, Dr. Völgyes Andor ügyvezető-elnök.)

Pesterszabot Nemzeti Demokrata Párt. (Grünner Sándor, Kuntós Rezső, Pinta Lajos, Róth Dezso, Schwartz Lajos, Szalai József, dr. Vince Jakab elnökök, Gőnczy Gyula, Sáfányi Ernő alelnökök, Főtitkár jelenleg dr. Balázs Adolf helyett dr. Kemény Ignác, Hámagay Schmelzer Ferenc.)

Kispesti Nemzeti Demokrata Párt. (Adorján Márton, Herein Károly, Horsovia József, dr. Kálmán Miksa, Mick Ferenc, Weisz Béla elnökök.)

Monori Nemzeti Demokrata Párt. (Dr. Sándor Dezso elnök.)

PALMA kacsuk sarok
PALMA kacsuk talp
PALMA kacsuk talpvédő

GÁSPÁR FÜLÖP
 Budapest VI, Hungária körút 72. szám
 Telefonszámok: 4-68, 39-60, 61-21

Szállít **száraz tüzifát**
 7000 kalórián felüli **porosz szenet**
 Elsőrendű **retortabükkfaszenet**
 házhoz szállítva, fuvarokban, vagy fát és szenet egy fuvarban. — Vidéki szállításokat vagóntételekben is eszközöl.
 A cég 30 éves jó hírneve biztosítja a szolid árakat, a hiánytalan súlyt, a legjobb minőséget és pontos kiszolgálást!

KARPITOS BÚTOR
 FORMABAN KIVITELBEN
 SZEPEN JÓ TARTOS

KESZEN ES MEGRENDELÉSRE
BODONYI
 HÁRSZÉNYI ÚT 72. VIII. KERÜLET

KRUDY GYULÁNÉ GYERMEKOTTHONA
A MARGITSZIGETEN
 Elvállal 4 éves kortól nevelésre, tanításra

GROZIT
 ASZFALT- ÉS KÁTRÁNYVEGYTERMÉK-GYÁR BUDAPEST
 GYÁR: X, Gyömrői út 44. szám
 VÁROSI IRODA: V, Kádár ucca 4. szám
 Aszfalt és kátrány fedéllemezek. Vállal tetőfedést

PÉNZKÖLCSÖN
 ékszerre, szőnyegre, szőrmére, mindennemű érték tárgyra. Ékszeresek, szőnyegesek, műtárgyak vételére és eladására **EXPRESS** Szabadság tér sarkán

OPERA-ÉTTEREM
 VI., ANDRÁSSY ÚT 25.
 Esténként **KOZÁK GÁBOR** muzsikál
 12 óra után tánc. Szerda, esütörtök, szombat és vasárnap Bucsok-féle disznótoros vacsorák. Naponta Bucsok-féle ételkülönlegességek és Bucsok által főzött **halászlé**.
 Ugyanaz a **Vezekló pincébe is**.
 A félemeleten 7 kőbúnterem lakodalmak és társasvacsorákra díjazatlanul

Villányi pezsgő
 (Schaumburg-Lippe herceg udo. pincéje)
 1911-es és 1913-as töltés.

Szenzációs olcsóság!
 50 cm. széles futószőnyeg **50.000 Ft.** Enedő- és futószőnyegben nagy választék. **Német Sándor** kárpitos-képző-nagykereskedő, Budapest VI, Teréz körút 11a szám

Vászon-, sifón- és damaszt-árakat kicsinyben is
 nagyban árákon vásárolhat a **Belvárosi Vászon-áru Részvénytársaságnál** IV. ker., Kármayer Károly ucca 10. szám (Év. iskolaépület)

Karácsonyi vásár megkezdődött
 Crepe Soleil, estélyi színekben 100 cm 175.000 K
 Crepe de Chine, minden színben 135.000, 145.000, 175.000 K
 Marocain, minden színben, elsőrendű minőség, 100 cm széles 199.000 K
 Nagy selyem maradókuásár!
Lefkovits Mór selyemáruháza
 IV. kerület, Hajó ucca 12. szám, Belváros

Legfinomabb kalapok és sapkák
Radványi Jenőnél
 Budapest, Baross tér 17. szám

Ház, üzlet, telek
 stb. Ingallanközvetítés végett forduljon
Faragó Jenő IRODAJÁHOZ,
 (Alapítótott: 1910)
 BUDAPEST, VII., NÉPSZÍNHÁZ UCCA TIZENHAT

OSTENDE CAFE RESTAURANT
 Ma záróra reggel **5** órákor
 TULAJDONOS: GROSZ ÖDÖN

Uj RÁBA teherautók
Reiman
 V. Vörösmarty tér 3. szám

Karácsonyi vásár
 Műtábor, Hátok, Eszé-15k, Óriszobák, képzőművészeti és kedvesítő tárgyak és fértételekkel is.
Unió Bútoráruház VI, Király ucca 70 Teréz körút sarkán

OLCSÓ és kellemes fűtés csak a szab. fa-tűzelésű, légtűteses „ZEPHIR” kályhával érhető el

Német Sándor kályhagyára Vilmos császár út 39. (Tel.: 47-47)

LÁSZLÓ ÉS FEKETE
 az ország legnagyobb szövet- és mosókelme áruháza
 BUDAPEST IV., KORONAHERCEG UCCA 14-16. SZÁM

A szokottnál is nagyobb méreteken kezdetét vette **Karácsonyi vásárunk** női- és férfiszövetekben és mosóárukban!
 Feltűnést keltő kirakataink szemléltető bizonyítékai a nagy választéknak, valamint **áraink feltétlen olcsóságának** Mintákat vidékre is készséggel küldünk

